

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

โครงการสนับสนุนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ.
ในงานสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น

สนองพระราชดำริ

รายงานการดำเนินงาน
ประจำปี 2565

โดย

อาจารย์ณัฐพล วงษ์รัมย์

สถาบันวิจัยและพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

วันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ.2565

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการสนับสนุนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ.
ในงานสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น

โดย

อาจารย์ณัฐพล วงษ์รัมย์

สถาบันวิจัยและพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

โครงการสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ
ตามโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.)
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
งบประมาณแผ่นดิน ในปีงบประมาณ 2565

คำนำ

ทรัพยากรท้องถิ่น เป็นสิ่งสำคัญที่คนในท้องถิ่นควรศึกษา เข้าใจ และอนุรักษ์เพื่อให้คงอยู่ในชุมชนท้องถิ่น โครงการนี้เป็นโครงการสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ในงานสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น ที่สนองพระราชดำริ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นการสำรวจการดำเนินงาน ชี้แจงและจัดทำแผนการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น และสำรวจจัดทำข้อมูลกายภาพท้องถิ่น ผลจากการดำเนินโครงการนี้จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการดำเนินการฐานทรัพยากรท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นหน่วยงานที่จะช่วยปกป้อง อนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

ณัฐพล วงษ์รัมย์

ตุลาคม 2565

สารบัญ

หน้า

คำนำ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์โครงการ	3
1.3 ลักษณะโครงการ	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดbukmargk
1.4 วิธีดำเนินการ	3
1.5 ผู้รับผิดชอบ	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดbukmargk
1.6 ระยะเวลาและสถานที่ในการดำเนินโครงการ	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดbukmargk
1.7 งบประมาณในการดำเนินโครงการ	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดbukmargk
1.8 การติดตามและประเมินผล	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดbukmargk
1.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 วิธีดำเนินการ	5
2.1 พื้นที่ดำเนินการ	5
2.2 วิธีการดำเนินงาน	8
บทที่ 3 ผลการดำเนินการ	9
3.1 จัดประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจ	9
3.2 จัดอบรมปฏิบัติการ การสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น	11
3.3 ศึกษาข้อมูลและสำรวจข้อมูลฐานทรัพยากรท้องถิ่นในพื้นที่ตำบล	12
3.4 จัดทำแผนและกิจกรรมที่สนองโครงการ อพ.สธ.ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	20
บทที่ 4 สรุปผลและองค์ความรู้ที่ได้จากการดำเนินโครงการ	22
4.1 สรุปผลการดำเนินการ	22
4.2 การถอดองค์ความรู้จากการดำเนินโครงการ	22

บทที่ 5 การติดตามผลการดำเนินงาน	25
5.1 ผลการประเมินความสำเร็จของการดำเนินโครงการ	25
5.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ	25
ภาคผนวก	29
ภาคผนวก ก คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบัญชีมาร์ก
ภาคผนวก ข แบบสอบถามประเมินความพึงพอใจผู้เข้าร่วมโครงการ	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบัญชีมาร์ก
ภาคผนวก ค ใบความรู้และใบงานแบบสำรวจข้อมูลฐานทรัพยากรท้องถิ่น	29
ภาคผนวก ง สื่อประกอบการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น ในงาน อพ.สธ.-สธ.	81

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1.1 ขั้นตอนการดำเนินโครงการ	ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊กมาร์ก
ตาราง 3.1 ข้อมูลพรรณไม้บริเวณพื้นที่วัดป่าสวนธรรมเฉลิมพระเกียรติ ตำบลเมืองแฝง	15
ตาราง 5.1 ผลการประเมินความสำเร็จของการดำเนินโครงการ	25
ตาราง 5.2 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	26
ตาราง 5.3 เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม	27
ตาราง 5.4 ผลการประเมินความพึงพอใจ	27

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 ความสัมพันธ์การดำเนินงาน อพ.สธ.และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริในการดำเนินงานเรื่องฐานทรัพยากรท้องถิ่น.....	1
ภาพที่ 1.2 ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ ของ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.....	2
ภาพที่ 2.1 แผนที่เทศบาลเมืองชุมเห็ด.....	5
ภาพที่ 2.2 แผนที่ตำบลเมืองแฝง.....	6
ภาพที่ 2.3 แผนที่ตำบลเมืองแก.....	7
ภาพที่ 3.1 กิจกรรมประชุมทำความเข้าใจโครงการ และเตรียมคนสำหรับสำรวจข้อมูล ณ อบต.เมืองแฝง อ.เมืองบุรีรัมย์ จ.บุรีรัมย์	10
ภาพที่ 3.2 ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจเกี่ยวโครงการ อพ.สธ. ณ เทศบาลเมืองชุมเห็ด.....	10
ภาพที่ 3.3 ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจเกี่ยวโครงการ อพ.สธ. ณ อบต.เมืองแก อ.สตึก.....	11
ภาพที่ 3.4 อบรมเกี่ยวกับ ใ้ไปงานการสำรวจข้อมูลฐานทรัพยากรท้องถิ่น ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก.....	11
ภาพที่ 3.5 แผนที่พื้นที่ป่าสวนธรรมเฉลิมพระเกียรติ ตำบลเมืองแฝง อำเภอเมืองบุรีรัมย์.....	12
ภาพที่ 3.6 การสำรวจพรรณไม้ในพื้นที่ป่าสวนธรรมเฉลิมพระเกียรติ ตำบลเมืองแฝง อำเภอเมืองบุรีรัมย์	13
ภาพที่ 3.7 ภาพมุมสูงของป่าสวนธรรมเฉลิมพระเกียรติ ตำบลเมืองแฝง อำเภอเมืองบุรีรัมย์.....	13
ภาพที่ 3.8 แผนที่ลักษณะภูมิประเทศ (ซ้าย) และการใช้ที่ดิน (ขวา) ของตำบลเมืองแฝง.....	14
ภาพที่ 3.9 แผนที่ปริมาณน้ำฝนของตำบลเมืองแฝง.....	14
ภาพที่ 3.10 แผนที่ลักษณะภูมิประเทศ (ซ้าย) และการใช้ที่ดิน (ขวา) ของตำบลเมืองแก.....	19
ภาพที่ 3.11 แผนที่ชุดดิน (ซ้าย) และปริมาณน้ำฝน (ขวา) ของตำบลเมืองแก	19
ภาพที่ 3.12 การสำรวจพื้นที่ป่า วัดป่าแสงประทีป บ้านโกรกช้างใหญ่ ตำบลชุมเห็ด.....	20
ภาพที่ 3.13 แผนที่ป่า วัดป่าแสงประทีป บ้านโกรกช้างใหญ่ ตำบลชุมเห็ด.....	21

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) เป็นโครงการที่ให้มีการดำเนินการสำรวจ รวบรวม ปกป้องและ รักษาพรรณพืชต่างๆ ที่หายากและกำลังจะหมดไป โดยริเริ่มจากพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ตั้งแต่ พ.ศ.2503 ที่ทรงพยายามปกป้องรักษา บริเวณจังหวัดเพชรบุรี ทรงสาธิตทดลองเพาะ เมล็ดยางนาที่เก็บจากอำเภอยายาง จังหวัดเพชรบุรี ในกระถางบนพระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวลหัวหิน หลังจากนั้น เดือนมิถุนายน 2535 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ) ทรงมีพระราชดำริ ให้อนุรักษ์พืชพรรณของประเทศ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ จึงได้เริ่มดำเนินการ โดยมีเป้าหมาย คือ เพื่อพัฒนาบุคลากร อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรพันธุกรรมพืชและทรัพยากรให้เกิดประโยชน์กับมหาชนชาวไทย

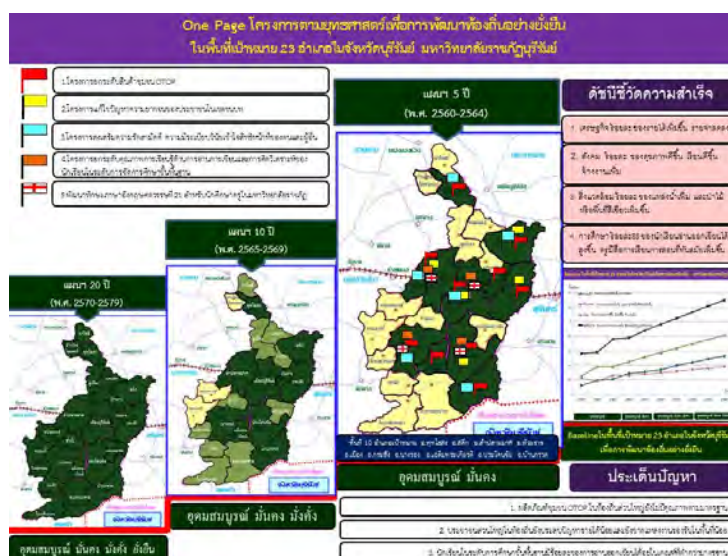
กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ที่ได้มีการกิจส่งเสริม สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่แล้วนั้น ก็ได้ร่วมสนองพระราชดำริโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ. – สธ.) โดยการส่งเสริม สนับสนุนและสร้างกระบวนการความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมกาจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น ทั้งทางด้านกายภาพ ชีวภาพ วัฒนธรรมและภูมิปัญญา เริ่มขึ้นเมื่อปี ๒๕๕๘ โดยได้แจ้งเป็นหนังสือเร่งรัดและสร้างความเข้าใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สมัครเข้าร่วมสนอง อย่างน้อย อำเภอละ 1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้มีหลายหน่วยงานที่ดำเนินงานร่วมสนองพระราชดำริ และสามารถบูรณาการเกิดความสัมพันธ์ของหน่วยงานในการดำเนินงานเรื่องฐานทรัพยากรท้องถิ่น ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1.1 ความสัมพันธ์การดำเนินงาน อพ.สธ.และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำรินในการดำเนินงานเรื่องฐานทรัพยากรท้องถิ่น

จากการดำเนินงานของโครงการในปี 2564 ที่ผ่านมา พบว่า การดำเนินงานด้านฐานทรัพยากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ร่วมสนองพระราชดำริโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ. – สด.) ในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้ดำเนินการสมัครสมาชิกโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ไปแล้วประมาณร้อยละ 86 (180 แห่ง จาก 209 แห่ง) จากการสำรวจ ส่วนใหญ่ยังไม่ดำเนินการใดๆ และบางส่วนมีการประชุมวางแผน มีส่วนน้อยที่มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และฝึกอบรมฐานทรัพยากรท้องถิ่น ปัญหาอุปสรรคที่พบในการดำเนินงานได้แก่ ขาดบุคลากรดำเนินงาน ยังไม่มีพื้นที่ในการดำเนินงาน ขาดองค์ความรู้ในการสำรวจพรรณพืช และการสำรวจพิกัดทรัพยากร ติดปัญหาจากการระบาดของโรค Covid19 ความต้องการสนับสนุนที่พบมาก คือ การฝึกอบรมเกี่ยวกับการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นงบประมาณในการดำเนินงาน และพี่เลี้ยงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ในฐานะหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ได้ตระหนักเห็นความสำคัญของการร่วมมือกันของหน่วยงานในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ในการดำเนินโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการตามแผนงานไปแล้วในหลายพื้นที่อำเภอในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ อำเภอเมือง คูเมือง และปะคำ และด้วยภารกิจที่สำคัญของมหาวิทยาลัยคือ การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนในทุกมิติ ซึ่งมีเป้าหมายทั้ง 23 อำเภอในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีการวางแผนยุทธศาสตร์ 20 ปี ในการพัฒนาท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นแผนระยะ 5 ปี 10 ปี และ 20 ปี (ดังภาพที่ 2)

ภาพที่ 1.2 ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ ของ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ดังนั้น จากที่มาและความสำคัญข้างต้น มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ซึ่งมีองค์ความรู้ บุคลากรและเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและทันสมัยในการดำเนินการตามโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจาก

พระราชดำริฯ ทั้งในด้านการสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูลทรัพยากรกายภาพ ชีวภาพ การขยายพันธุ์ รวมถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่จำเป็นสำหรับชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากร จึงได้จัดทำโครงการสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ในงานสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่นในพื้นที่ อำเภอเมือง อำเภอปะคำ และสำรวจความต้องการการร่วมสนอง การดำเนินโครงการ อพ.สธ.และสร้างความเข้าใจในพื้นที่ อปท.ในจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อบูรณาการและดำเนินอย่างมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต อันจะทำให้มีฐานทรัพยากรท้องถิ่น ที่จะทำให้คนในชุมชนท้องถิ่นเกิดความตระหนัก และหวงแหนทรัพยากรและรู้จักใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า และยั่งยืนสืบไป

1.2 วัตถุประสงค์โครงการ

- 1.2.1 เพื่อสนองพระราชดำริโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.)
- 1.2.2 เพื่อสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ในการสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่นด้านอนุรักษ์พันธุกรรมพืช
- 1.2.3 เพื่อให้หน่วยงานที่จะร่วมสนองพระราชดำริรับทราบแนวทางการดำเนินงานโครงการ อพ.สธ. และการสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่นด้านอนุรักษ์พันธุกรรมพืช
- 1.2.4 เพื่อประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดเครือข่ายที่ดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและจัดทำโครงการฐานทรัพยากรท้องถิ่นอันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่โครงการฯ

1.3 วิธีดำเนินการ

- 1.3.1 จัดเวทีประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจ และรับทราบแนวทางการดำเนินโครงการ อพ.สธ. และการสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น
- 1.3.2 จัดอบรมปฏิบัติการ การสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น
- 1.3.3 ศึกษาข้อมูลและสำรวจข้อมูลฐานทรัพยากรท้องถิ่นในพื้นที่ตำบล
- 1.3.4 จัดทำแผนและกิจกรรมโครงการ อพ.สธ.ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบบมีส่วนร่วม

สถานที่ดำเนินการ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตพื้นที่ตำบลเมืองฝาง ตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง และตำบลเมืองแก อำเภอสตึก

1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 สอนองพระราชดำริโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.)

14.2 เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร ทั้งชีวภาพและกายภาพ

1.4.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อมูลฐานทรัพยากรท้องถิ่นเป็นประโยชน์ต่อการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับพันธุกรรมพืช เป็นแหล่งเรียนรู้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดบุรีรัมย์ และคนทั่วไป

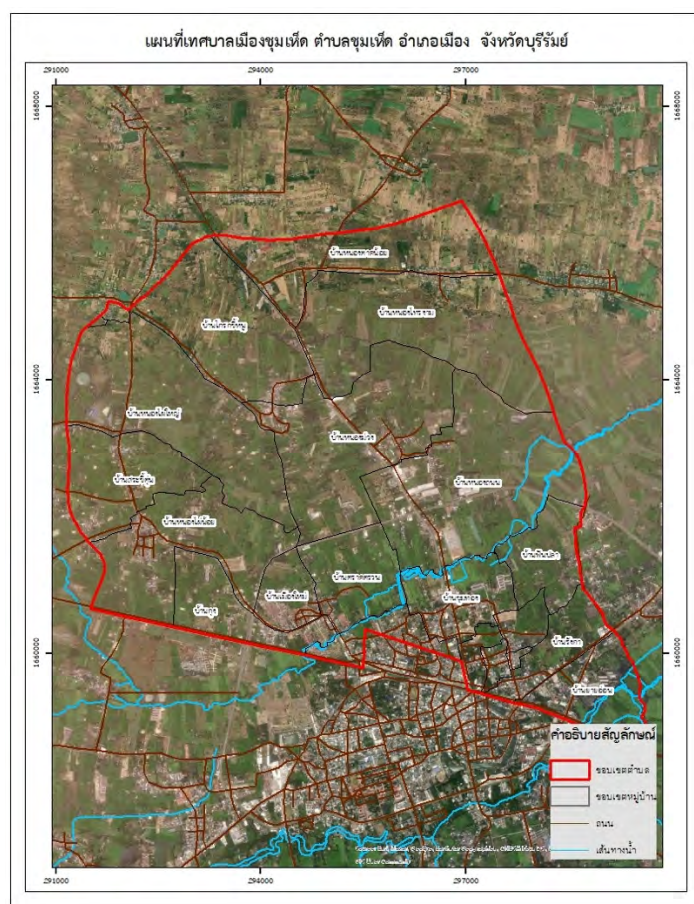
บทที่ 2

วิธีดำเนินโครงการ

2.1 พื้นที่ดำเนินโครงการ

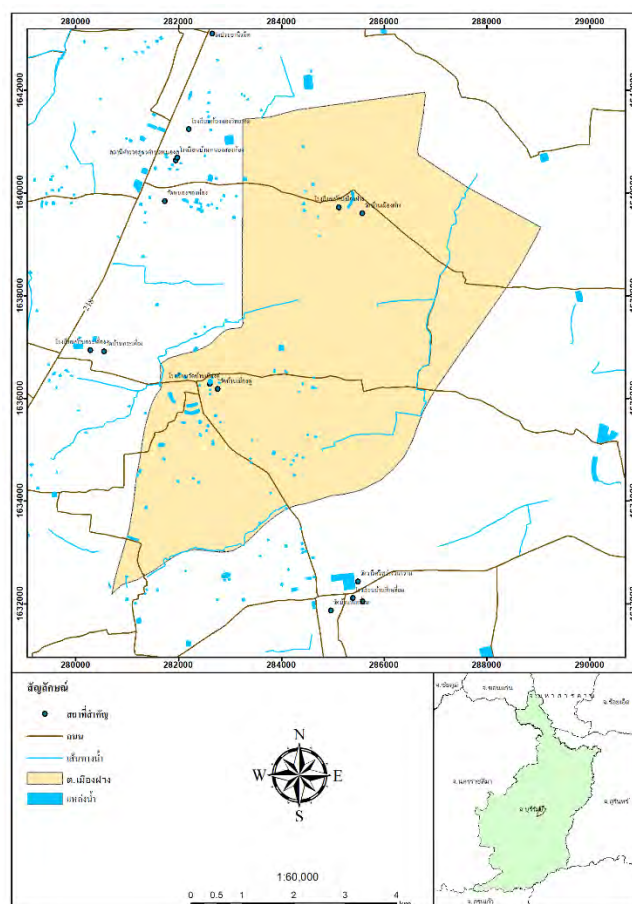
ในการดำเนินโครงการสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ในงานสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น ได้ดำเนินการในพื้นที่ตำบลเมืองแฝง ตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง และตำบลเมืองแก อำเภอสตึก โดยได้ดำเนินการต่อเนื่องจากปี 2564 ในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมเพื่อสนองร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ.

2.1.1 เทศบาลเมืองชุมเห็ด ตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง

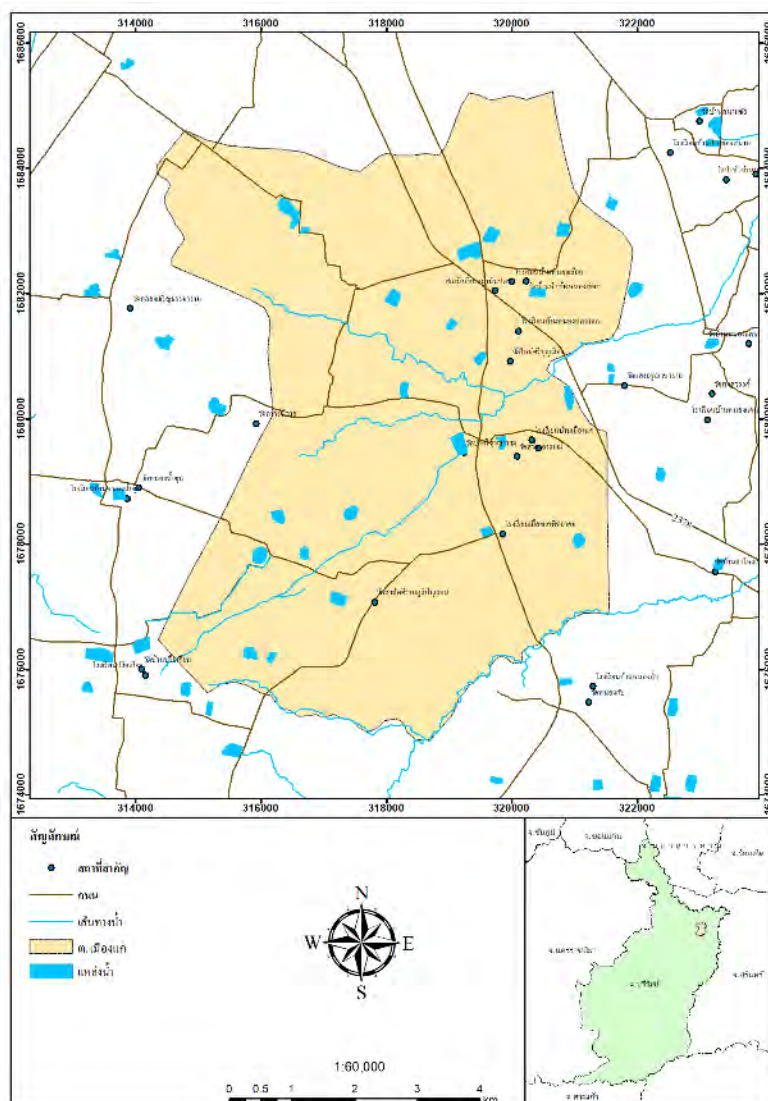
ภาพที่ 2.1 แผนที่เทศบาลเมืองชุมเห็ด

2.1.2 องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองฝาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์

ภาพที่ 2.2 แผนที่ตำบลเมืองฝาง

2.1.3 องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก

ภาพที่ 2.3 แผนที่ตำบลเมืองแก

2.2 วิธีการดำเนินงาน

2.3.1 จัดประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจ และรับทราบแนวทางการดำเนินโครงการ อพ.สธ. และการสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น โดยมีผู้เข้าร่วมเป็นบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับมอบหมาย ผู้นำชุมชน และปราชญ์ด้านเกษตร/สมุนไพรในชุมชน

2.3.2 จัดอบรมปฏิบัติการ การสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีผู้เข้าร่วมเป็นบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับมอบหมาย ผู้นำชุมชน และปราชญ์ด้านเกษตร/สมุนไพรในชุมชน และอาสาสมัคร

2.3.3 ศึกษาข้อมูลและสำรวจข้อมูลฐานทรัพยากรท้องถิ่นในพื้นที่ตำบล โดยสืบค้นจากข้อมูลที่มีการรวบรวมไว้ในหน่วยงานในพื้นที่ และจัดทำเป็นสารสนเทศ

2.3.4 ประชุมจัดทำแผนและกิจกรรมที่สนองโครงการ อพ.สธ.ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บทที่ 3

ผลการดำเนินโครงการ

โครงการสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ในงานสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น ได้ดำเนินการสำรวจการดำเนินงาน ชี้แจงและจัดทำแผนการดำเนินงานฐานทรัพยากร โดยมีผลการดำเนินโครงการดังนี้

3.1 จัดประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจ

จากการจัดเวทีประชุม ชี้แจง ทำความเข้าใจ และรับทราบแนวทางการดำเนินโครงการ อพ.สธ. และการสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น โดยตำบลเมืองฝาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ ได้จัดประชุม ณ ห้องประชุม อบต.เมืองฝาง อ.เมือง โดยมีนายก อบต. รองนายก อบต. รองปลัด ผอ.กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม นักวิชาการส่งเสริมเกษตรที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบโครงการ อพ.สธ. ผู้นำชุมชน ในพื้นที่ ผู้มีความรู้ด้านพืชสมุนไพร เข้าร่วมจำนวนรวม 30 คน เพื่อทำความเข้าใจ และรับทราบแนวทางการดำเนินงาน กิจกรรม และการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ รวมถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับคนในชุมชนอย่างยั่งยืน

ส่วนตำบลชุมเห็ด ได้จัดประชุม ณ เทศบาลเมืองชุมเห็ด โดยมีนายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี หัวหน้าสำนักงานปลัด ผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม นักวิชาการเกษตรที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลโครงการ และบุคลากรในสำนักงานเทศบาล เข้าร่วมจำนวนรวม 20 คน เพื่อทำความเข้าใจ และรับทราบแนวทางการดำเนินงาน กิจกรรม การจัดสรรพื้นที่ และงบประมาณโครงการ

ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก ได้จัดประชุม ณ ห้องประชุม อบต.เมืองแก โดยมีนายก อบต.เป็นประธาน เปิดการประชุม มีผู้เข้าร่วมประชุม ได้แก่ รองนายก อบต. ประธานสภา สมาชิก อบต. ผู้นำชุมชน นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร หัวหน้าสำนักงานปลัด เข้าร่วมประชุม ทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ และจัดทำแผนการดำเนินงาน

ภาพที่ 3.1 กิจกรรมประชุมทำความเข้าใจโครงการ และเตรียมคนสำหรับสำรวจข้อมูล ณ อบต.เมืองฝาง อ.เมืองบุรีรัมย์ จ.บุรีรัมย์

ภาพที่ 3.2 ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจเกี่ยวโครงการ อพ.สธ. ณ เทศบาลเมืองชุมเห็ด

ภาพที่ 3.3 ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ อพ.สธ. ณ อบต.เมืองแก อ.สตึก

3.2 จัดอบรมปฏิบัติการ การสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น

การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับ ใบงานการสำรวจข้อมูลฐานทรัพยากรท้องถิ่น จำนวน 9 ใบงาน ประกอบด้วย 1) ข้อมูลพื้นฐานในท้องถิ่น 2) ข้อมูลการประกอบอาชีพในท้องถิ่น 3) ข้อมูลด้านกายภาพในท้องถิ่น 4) ข้อมูลประวัติหมู่บ้าน ชุมชน วิถีชุมชน 5) ข้อมูลการใช้ประโยชน์พืชในท้องถิ่น 6) การใช้ประโยชน์สัตว์ในท้องถิ่น 7) ข้อมูลการใช้ประโยชน์ของชีวภาพอื่น ๆ ในท้องถิ่น 8) ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น 9) ข้อมูลแหล่งทรัพยากรและโบราณคดีในท้องถิ่น โดยผู้เข้าร่วมเป็นบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับมอบหมาย ทำความเข้าใจการเก็บข้อมูลตามใบงาน เพื่อนำไปถ่ายทอดให้กับอาสาสมัครในกิจกรรมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการในพื้นที่

ภาพที่ 3.4 อบรมเกี่ยวกับ ใบงานการสำรวจข้อมูลฐานทรัพยากรท้องถิ่น ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก

3.3 ศึกษาข้อมูลและสำรวจข้อมูลฐานทรัพยากรท้องถิ่นในพื้นที่ตำบล

3.3.1 ตำบลเมืองแฝง

ได้ดำเนินการเลือกพื้นที่ป่าที่จะดำเนินการ มีการสำรวจเบื้องต้น สืบค้นจากข้อมูลที่มีการรวบรวมไว้ในหน่วยงานในพื้นที่ และจัดทำเป็นสารสนเทศ และได้ดำเนินการสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อมูลกายภาพ ได้แก่ แหล่งน้ำ ชุดดิน ของพื้นที่ชุมชน

จากการสำรวจพื้นที่ป่า วัดพระธาตุสวนธรรมเฉลิมพระเกียรติ มีพื้นที่ประมาณ 700 กว่าไร่ มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ และพรรณไม้หลากหลายชนิด เช่น ต้นรัง ต้นมะค่าแต้ ต้นนมแมว ต้นยางเหียง ต้นประดู่ ต้นพะยอม ต้นมะหาด เป็นต้น ซึ่งเป็นพรรณไม้ ที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ ควรแก่การอนุรักษ์ในพื้นที่

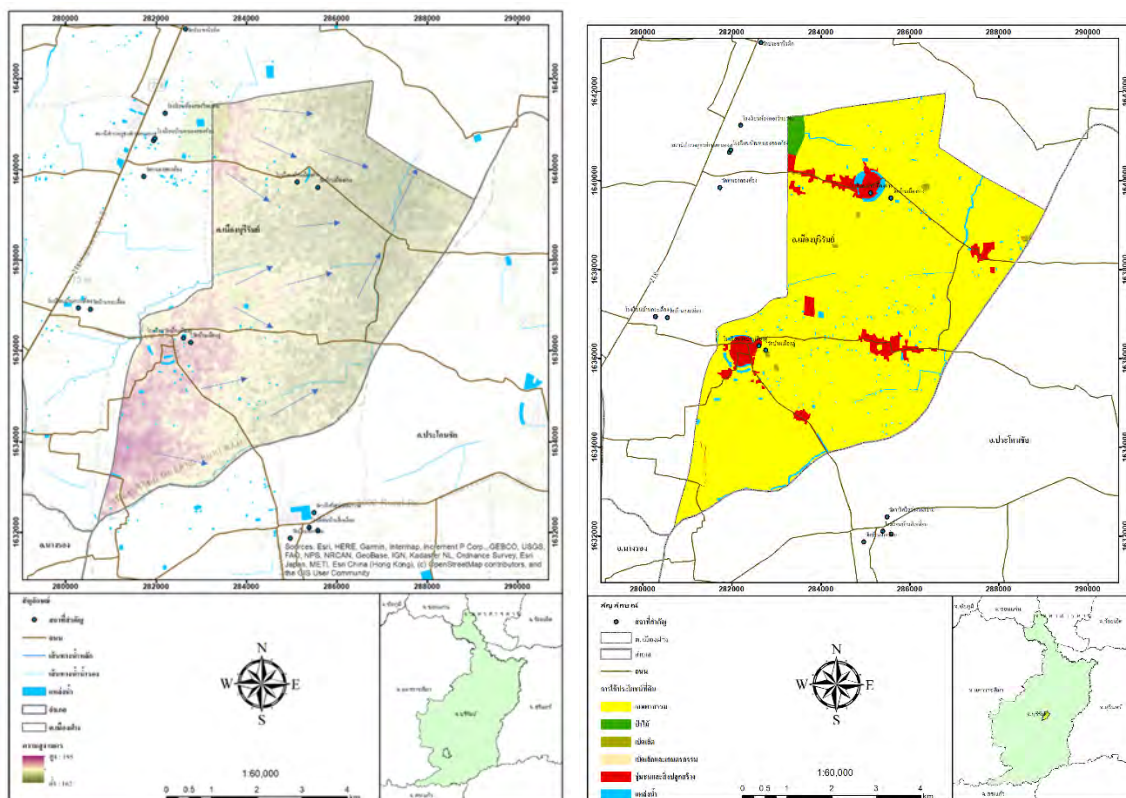
ภาพที่ 3.5 แผนที่พื้นที่ป่าสวนธรรมเฉลิมพระเกียรติ ตำบลเมืองแฝง อำเภอเมืองบุรีรัมย์

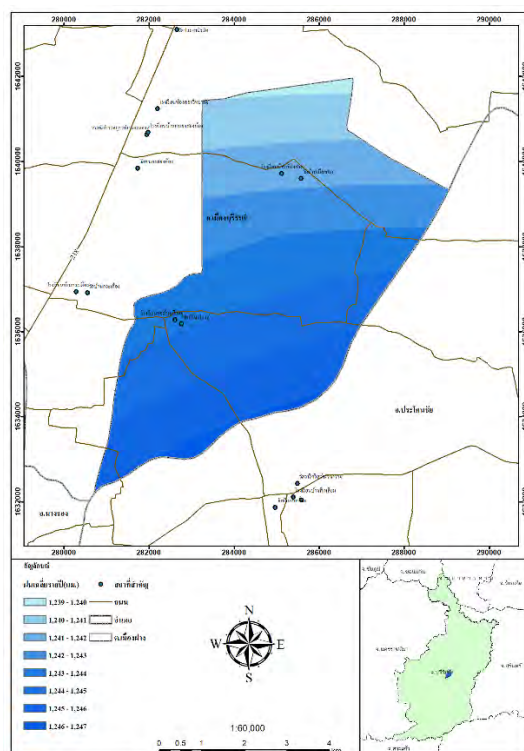
ภาพที่ 3.6 การสำรวจพรรณไม้ในพื้นที่ป่าสวนธรรมเฉลิมพระเกียรติ ตำบลเมืองแฝง อำเภอมืองบุรีรัมย์

ภาพที่ 3.7 ภาพมุมสูงของป่าสวนธรรมเฉลิมพระเกียรติ ตำบลเมืองแฝง อำเภอมืองบุรีรัมย์

ภาพที่ 3.8 แผนที่ลักษณะภูมิประเทศ (ซ้าย) และการใช้ที่ดิน (ขวา) ของตำบลเมืองฝาง

ภาพที่ 3.9 แผนที่ปริมาณน้ำฝนของตำบลเมืองฝาง

ตาราง 3.1 ข้อมูลพรรณไม้บริเวณพื้นที่วัดป่าสวนธรรมเฉลิมพระเกียรติ ตำบลเมืองแฝง

ลำดับ	ชื่อพรรณไม้	ขนาดรอบลำต้น (เซนติเมตร)	ความสูง (เซนติเมตร)
1	ต้นรัง	51.5	600
2	ต้นมะค่าแต้	46.5	650
3	ต้นมะขามป้อม	21	400
4	ต้นปลายสาน	38.2	450
5	หมากผีพวน	30	500
6	ต้นนมแมว	33.4	600
7	ต้นยางเหียง	68.6	720
8	ต้นตะครอง	52.4	250
9	ต้นมะเดื่อหัว	56.8	750
10	ต้นจวบป่า	71	800
11	ต้นประดู่	88.2	990
12	ต้นพะยอม	-	200
13	ต้นมะม่วงป่า	70.5	950
14	ผักหวานป่า	-	-
15	ต้นมะหาด	58.2	800
16	ต้นนางกวัก	39.5	420
17	หญ้าใบไผ่	สมุนไพร	-
18	ต้นหิงหยา	สมุนไพร	-
19	เห็ด	-	-

ผู้ให้ข้อมูล

1. พระมหาเสกสรร ชีรญาโณ เจ้าคณะตำบลเมืองแฝง
2. ผู้ใหญ่ สมศักดิ์ กกประโคน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1
3. ผู้ใหญ่ ธาณิน แยมประโคน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2
4. ผู้ใหญ่ รอน อะริต ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 081-876-9247
5. ผู้ใหญ่ บุญยืน เอียนรัมย์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 12

6.นาย ศุภจักร	พูนสังข์	นักวิชาการเกษตร อบต.เมืองฝาง
7.นาย ประหยัด	อะริต	พนักงานขับเครื่องจักรกลขนาดเบา อบต.เมืองฝาง
8.นาย รุ่ง	กระสุนรัมย์	ปราชญ์สมุนไพร หมู่ 3

รูปภาพ

ต้นรัง

ต้นมะขามป้อม

หมากผีสวน

ต้นนมแมว

ต้นตะครอง

ต้นมะเดื่อหัว

ต้นเงาะป่า

ต้นประคู้

ต้นพะยอม

ต้นมะม่วงป่า

ต้นมะหาด

ต้นนางกวัก

ผักหวานป่า

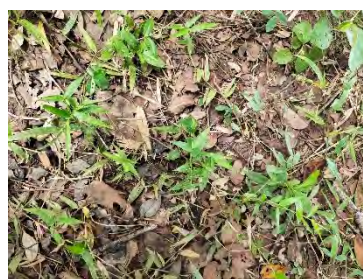
ต้นหึ่งหาย

ต้นยางเหียง

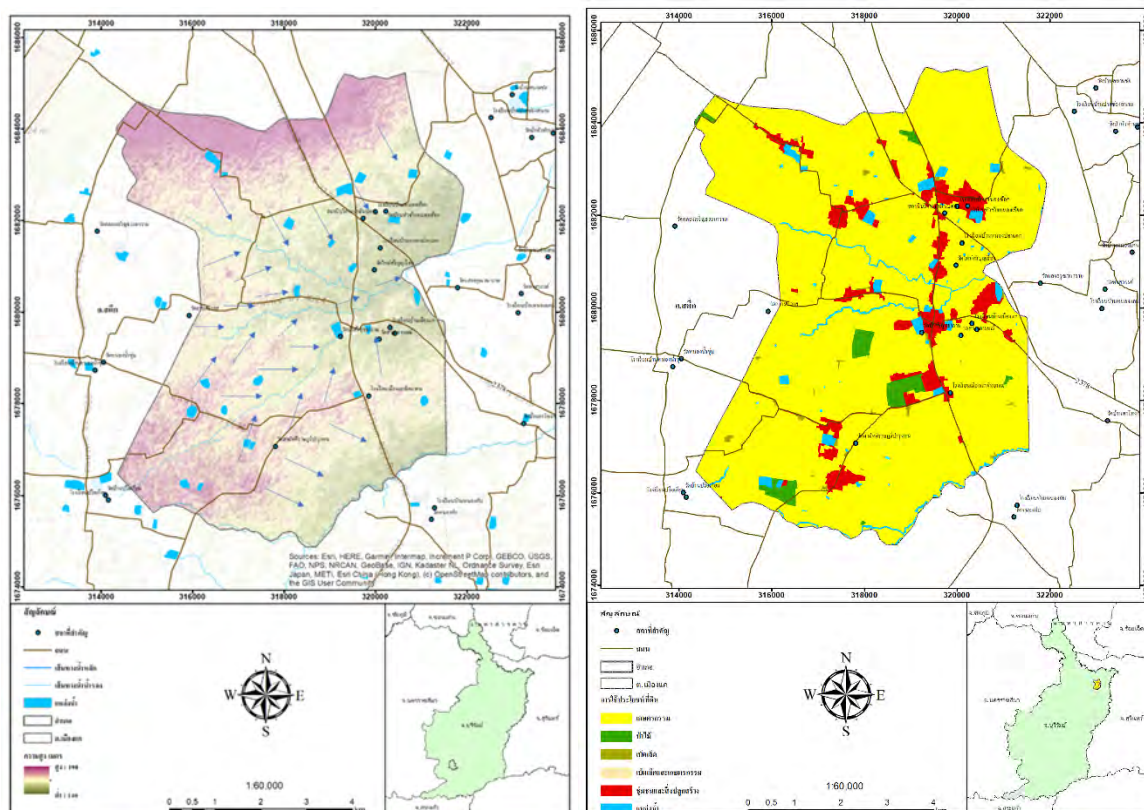
เห็ด

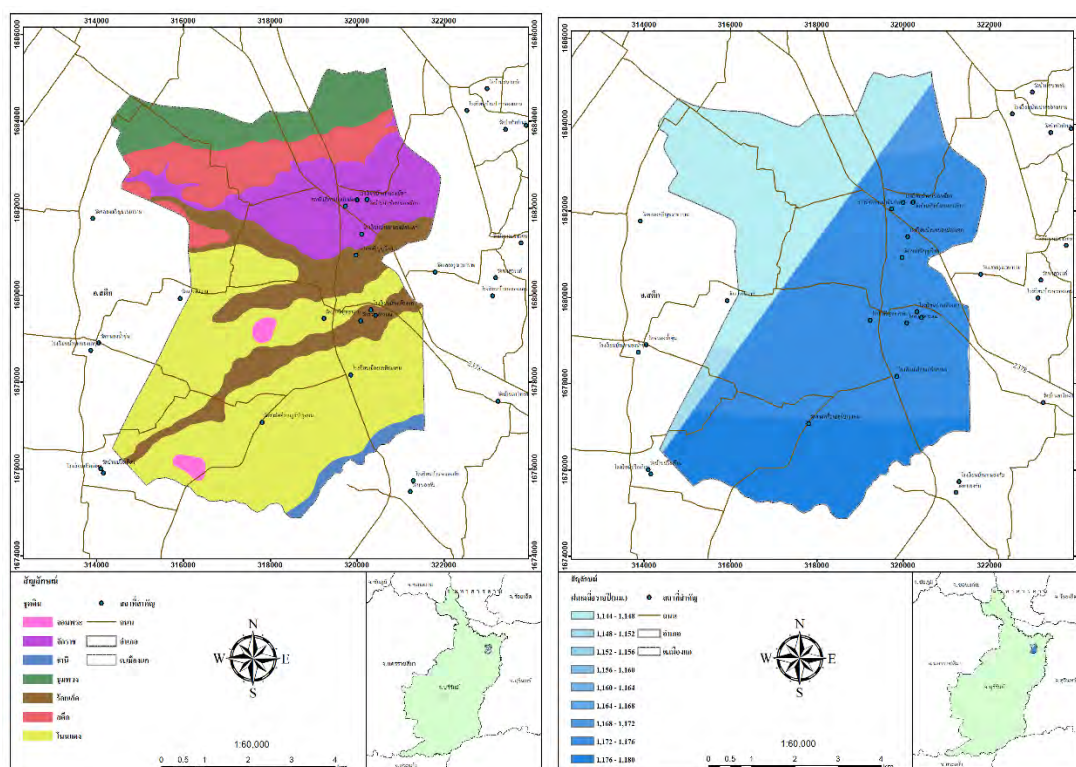
หญ้าใบไผ่

3.3.2 ตำบลเมืองแก

ตำบลเมืองแก ได้เลือกพื้นที่ดำเนินการโครงการเป็นป่าในเขตหมู่บ้านหนองดุม ชื่อป่าวัดป่าบ้านหนองดุม มีกาดำเนินเก็บข้อมูลพรรณไม้ สมุนไพร และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ในพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินการปกปัก เป็นพื้นที่อนุรักษ์ มีข้อมูลทากายภาพจากการสืบค้น ได้แก่ ข้อมูลปริมาณน้ำฝน การใช้ประโยชน์ที่ดิน ลักษณะดิน ภูมิประเทศ

ภาพที่ 3.10 แผนที่ลักษณะภูมิประเทศ (ซ้าย) และการใช้ที่ดิน (ขวา) ของตำบลเมืองแก

ภาพที่ 3.11 แผนที่ขุดดิน (ซ้าย) และปริมาณน้ำฝน (ขวา) ของตำบลเมืองแก

3.4 จัดทำแผนและกิจกรรมที่สนองโครงการ อพ.สธ.ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.4.1 เทศบาลเมืองชุมเห็ด

ในปี 2565 เทศบาลเมืองชุมเห็ด ได้มีการประชุมและปรับเปลี่ยนพื้นที่ดำเนินการจากพื้นที่บ้านหนองไผ่ใหญ่ เป็น ป่าบ้านโกรกขี้หนู โดยได้เลือกพื้นที่ป่า วัดป่าแสงประทีป เป็นพื้นที่ปกปัก และได้จัดทำแผนที่การดำเนินงานในปี 2566 ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน การดำเนินการสำรวจฐานทรัพยากร ตามใบงาน เพื่อขอรับป้ายร่วมสนองฯ ในปี 2566

ภาพที่ 3.12 การสำรวจพื้นที่ป่า วัดป่าแสงประทีป บ้านโกรกขี้หนู ตำบลชุมเห็ด

ภาพที่ 3.13 แผนที่ป่า วัดป่าแสงประทีป บ้านโกรกขี้หนู ตำบลชุมเห็ด

3.4.2 องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองฝาง

มีการจัดทำแผนการดำเนินงานในปี 2566 ได้แก่ การประชุมคณะกรรมการเพื่อดำเนินการในพื้นที่ และจัดทำแผนการสำรวจข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลกายภาพ การสำรวจและทำทะเบียนสัตว์ ชีวภาพ และแหล่งทรัพยากร ในพื้นที่ป่าส่วนธรรมชาติเฉลิมพระเกียรติ หมู่บ้านเมืองฝาง ตำบลเมืองฝาง

3.4.2 องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก

มีการจัดทำแผนการดำเนินงานในปี 2566 ได้แก่ การประชุม และแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการในพื้นที่ การประชุม และจัดทำแผนการสำรวจข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลกายภาพ การสำรวจและทำทะเบียนสัตว์ ชีวภาพ และแหล่งทรัพยากร ในพื้นที่ป่าบ้านหนองดุมให้ครบถ้วนทั้ง 9 ไข่งาน ในปี 2566 โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

บทที่ 4

สรุปผลและองค์ความรู้ที่ได้จากการดำเนินโครงการ

4.1 สรุปผลการดำเนินโครงการ

4.1.1 กิจกรรมประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ อพ.สธ.

จากการจัดประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับโครงการ อพ.สธ. ให้กับ ผู้บริหารท้องถิ่น พบว่า ยังขาดความเข้าใจในรายละเอียดของโครงการ ภารกิจของ อบท. หรือ นโยบาย กรมส่งเสริมการปกครองในการ ร่วมสนองโครงการฯ เช่น ประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่นของการเข้าร่วมโครงการ ขั้นตอนการดำเนินงาน พื้นที่ใน การปกป้องทรัพยากร รวมถึงงบประมาณในการดำเนินโครงการ การจัดเวทีหรือจัดประชุมชี้แจงจึงทำให้เกิดความ เข้าใจโครงการ และสามารถวางแผนกิจกรรมโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับผู้นำชุมชน และผู้เกี่ยวข้องในชุมชน พบว่า ให้ความสนใจกับโครงการค่อนข้างมาก เนื่องจากได้ มองเห็นประโยชน์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรให้คนรุ่นหลังหรือลูกหลานได้ใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ทั้งทางตรงและ ทางอ้อม โดยเฉพาะผู้ที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับพืชพรรณท้องถิ่น หรือสมุนไพรพื้นถิ่น หรือพืชอาหารในท้องถิ่น ที่ อยากรักษาหรือถ่ายทอดความรู้ให้ลูกหลาน หรือบันทึกความรู้ไว้เป็นแนวทางการใช้ประโยชน์จากพืช เพื่อให้คนรุ่นหลัง ได้รู้จักพืชท้องถิ่น และร่วมกันรักษา ใช้ให้เกิดคุณค่ามากที่สุด

4.1.2 จัดอบรมปฏิบัติการ การสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น

จากการอบรมเครื่องมือ และวิธีการสำรวจข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถดำเนินการสำรวจได้เองบางส่วน บางข้อมูลต้องอาศัยผู้ที่มีองค์ความรู้ด้านนั้น ๆ และเครื่องมือเฉพาะทาง เช่น คุณภาพน้ำ ปริมาณแสงอาทิตย์ พิกัดภูมิศาสตร์ ลักษณะดิน เป็นต้น จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือหรือ ข้อมูลจากหน่วยงานอื่นที่มีเครื่องมือ หรือข้อมูลเหล่านั้นที่เป็นประโยชน์ต่อโครงการ อพ.สธ.

4.2 การถอดองค์ความรู้จากการดำเนินโครงการ

4.2.1 การอภิปรายผล

จากการดำเนินโครงการพบว่า หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ อพ.สธ. ก็สามารถดำเนินการวางแผนกิจกรรมที่จะเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์และปกป้องทรัพยากร หรือสร้าง จิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน แต่หากผู้บริหารท้องถิ่นหรือบุคลากรขาดความเข้าใจก็จะทำให้กิจกรรม

ไม่ต่อเนื่อง หรือการมอบหมายภารกิจด้านนี้ขององค์กรไม่ต่อเนื่อง หรือขาดการติดตาม ก็จะทำให้โครงการไม่บรรลุวัตถุประสงค์ได้

4.2.2 ข้อเสนอแนะโครงการ

1) การดำเนินโครงการ อพ.สธ. เกี่ยวกับฐานทรัพยากรท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบูรณาการข้อมูลจากหลายหน่วยงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้อง สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ได้

2) หน่วยงานในท้องถิ่นควรมีการบูรณาการทำงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3) ควรมีการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน สถานศึกษา หรือสถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่น ที่มีการบูรณาการกับการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทรัพยากรในท้องถิ่นตนเอง และสร้างจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรให้เกิดคุณค่าสูงสุด

บทที่ 5

การติดตามผลการดำเนินงาน

5.1 ผลการประเมินความสำเร็จของการดำเนินโครงการ

ตาราง 5.1 ผลการประเมินความสำเร็จของการดำเนินโครงการ

รายการ/กิจกรรม	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ความสำเร็จ (ร้อยละ)
ผู้เข้าร่วมโครงการ	50 คน	70 คน	140
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	2 แห่ง	3 แห่ง	150
ความพึงพอใจผู้เข้าร่วมโครงการ	ร้อยละ 80	ร้อยละ 95.48	91.93

จากตารางที่ 5.1 พบว่ามีผู้เข้าร่วมการคิดเป็นร้อยละ 140 ของเป้าหมาย และกิจกรรมทั้งหมดสามารถดำเนินการได้อย่างครบถ้วนตามที่เป้าหมายของโครงการระบุไว้

5.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ

5.2.1 วิธีการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลครั้งนี้คือ แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป
2. ความพึงพอใจต่อโครงการ
 - 2.1 ด้านกระบวนการและขั้นตอน
 - 2.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
 - 2.3 ด้านผลจากเข้าร่วมโครงการ

โดยแบ่งความพึงพอใจออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) น้อยที่สุด (1) โดยนำคะแนนเฉลี่ยที่ได้มาแปลผลตามเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50 – 5.00 คือ พึงพอใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50 – 4.49 คือ พึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50 – 3.49 คือ พึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 – 2.49 คือ พึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.49 คือ พึงพอใจปานกลาง

5.2.2 ผลการประเมิน

1) ผู้ตอบแบบประเมิน

จำนวนผู้เข้าร่วมทั้งหมด 30 คน ตอบแบบประเมิน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100 จากจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ

2) ผลการประเมินความพึงพอใจ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตาราง 5.2 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
บุคลากร อปท.	52	74.29
ประชาชน	12	17.14
อาจารย์/นักศึกษา	6	8.57
รวม	70	100.00

จากตารางที่ 5.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 70 คน เป็นบุคลากร อปท. จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 74.29 ประชาชนจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 17.14 และอาจารย์/นักศึกษา จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 8.57

ตาราง 5.3 เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	54	77.14
หญิง	16	22.86
รวม	70	100.00

จากตารางที่ 5.3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 70 คน เป็นเพศชาย จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 77.14 และเพศหญิง จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 22.86

ตาราง 5.4 ผลการประเมินความพึงพอใจ

ประเด็นความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
1. ด้านกระบวนการและขั้นตอน			
1.1 มีกระบวนการและขั้นตอนชัดเจน	4.57	0.71	มากที่สุด
1.2 ระยะเวลาเหมาะสม	4.21	0.7	มาก
1.3 มีการประสานงานเหมาะสม	4.36	0.42	มาก
2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก			
2.1 อุปกรณ์เครื่องมือและเอกสารประกอบ	4.64	0.53	มากที่สุด
2.2 สื่อและการติดต่อสื่อสารมีความเหมาะสม	4.81	0.54	มากที่สุด
3. ผลจากการเข้าร่วมโครงการ			
3.1 ความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการ	4.56	0.45	มากที่สุด
3.2 กิจกรรมในโครงการเป็นประโยชน์ต่อผู้เข้าร่วม	4.84	0.74	มากที่สุด
4. ภาพรวมทั้งหมดของโครงการ	4.86	0.65	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.61		มากที่สุด

จากตารางที่ 5.4 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจที่มากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 4.61 (ร้อยละ 92.13) โดยมีความพึงพอใจด้านกิจกรรมในโครงการเป็นประโยชน์ต่อผู้เข้าร่วม มากที่สุด รองลงมาคือ สื่อและการ

ติดต่อสื่อสารมีความเหมาะสม อุปกรณ์เครื่องมือและเอกสารประกอบ มีกระบวนการและขั้นตอนชัดเจน
ความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการ มีการประสานงานเหมาะสม และระยะเวลาที่เหมาะสม ตามลำดับ

ภาคผนวก

ใบความรู้และใบงานแบบสำรวจข้อมูลฐานทรัพยากรท้องถิ่น

ใบความรู้ ใบงานที่ 1
เรื่อง การเก็บข้อมูลพื้นฐานในท้องถิ่น

ฐาน (ถาน)	น. ที่ตั้ง เช่นฐานทัพ ที่ตั้งฐาน ที่รองรับ เช่น ฐานพระพุทธรูป (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 392)
พื้นฐาน	น. รากฐาน เช่น เขามิพื้นฐานวิชาภาษาอังกฤษดี, หลักความรู้เบื้องต้น เช่นวิชาพื้นฐาน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 794)
ทรัพยากร	น. สิ่งที่มีในท้องถิ่น สิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติในท้องถิ่น ที่มนุษย์สามารถนำไปประโยชน์ได้ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 503)
ท้องถิ่น	น. ท้องที่ใดท้องที่หนึ่งโดยเฉพาะ เช่น เวลาท้องถิ่น ประเพณีท้องถิ่น (กฎ) พื้นที่ภายใน เขตการปกครองของราชการบริหารส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 511)
หมู่บ้าน(กฎ)	น. ท้องที่ที่รวมบ้านหลายบ้านให้อยู่ในความปกครองเดียวกัน และมีประกาศจัดตั้งเป็น หมู่บ้าน มีผู้ใหญ่บ้านเป็นหัวหน้า (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 1,263)
ชุมชน	น. หมู่ชน, กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันและมี ผลประโยชน์ร่วมกัน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 368)
ประชากร	น. หมู่คน, หมู่พลเมือง (เกี่ยวกับจำนวน) กลุ่มสิ่งมีชีวิตเดียวกันที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หนึ่ง ๆ คำประชากรนี้จะใช้กับสิ่งมีชีวิตชนิดใดก็ได้ เช่นประชากรนก ประชากรเสือ หรือ ประชากรพืช แต่ในที่นี้เราหมายถึงประชากรมนุษย์ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 656)
องค์กร	น. ศูนย์รวมกลุ่มบุคคล หรือกิจการที่ประกอบกันขึ้นเป็นหน่วยงานเดียวกัน เพื่อดำเนิน กิจกรรมตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย หรือในตราสารจัดตั้งซึ่งอาจเป็นหน่วยงาน ของรัฐ หรือหน่วยงานเอกชน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 1,321)
พัฒนา	ก. ทำให้เจริญการเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ให้เกิดความเจริญ มีการปรับปรุงให้ดีขึ้น และเหมาะสมกว่าเดิม (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 779)
วัด	น. สถานที่ทางศาสนาโดยปกติมีโบสถ์ วิหารและที่อยู่ของสงฆ์ หรือนักบวชเป็นต้น (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 1,059)
สำนักสงฆ์	น. วัดที่ยังไม่ได้รับพระราชทานที่วิสุงคามสีมา (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 1,118)
เจ้าอาวาส	น. พระภิกษุซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ปกครองวัด (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 325)
พระภิกษุ	น. ชายที่บวชเป็นพระในพระพุทธศาสนา (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 823)
มัสยิด	น. สถานที่ซึ่งอิสลามิกชนใช้เป็นที่พักบิณฑบาตพิธีกรรมทางศาสนาอิสลาม (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 854)
อิสลาม	น. ศาสนาที่สำคัญศาสนาหนึ่งของโลก มีศาสดาชื่อมุฮัมมัด นับถือพระเจ้าองค์เดียวคือ อัลลอฮ์ มีคัมภีร์อัลกุรอานเป็นหลัก ไม่มีนักบวช ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามว่ามุสลิม

อิหม่าม	น. คำเรียกผู้นำในศาสนาอิสลาม ผู้นำในการทำละหมาด ตำแหน่งสำคัญของคณะกรรมการบริหารมัสยิด โต๊ะอิหม่ามก็เรียก (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 1,796)
นักบวช	น. ผู้ถือบวช (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 568)
โบสถ์	น. สถานที่สำหรับพระสงฆ์ใช้ประชุมทำสังฆกรรม เช่น สวดพระปาติโมกข์ อุปสมบท มี สีม่า เป็นเครื่องบอกเขต, อนุโลมเรียกสถานที่ประกอบพิธีกรรมของศาสนาอื่นว่า โบสถ์ เช่น โบสถ์พราหมณ์ โบสถ์คริสต์ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 642)
โรงพยาบาล	น. สถานที่ให้บริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย คือทั้งตรวจ รักษาและป้องกันโรคให้แก่ประชาชนและมีเตียงสำหรับคนไข้เข้าพักรักษาด้วย (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 979)
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล	น. สถานีบริการสาธารณสุขที่ไม่มีแพทย์ประจำ ให้บริการสาธารณสุข ทุกสาขา และส่งเสริมป้องกันด้านอนามัยแก่ประชาชนในระดับตำบลและหมู่บ้าน, เดิมเรียกว่า สุขศาลา (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 1,117)
สถานีตำรวจ	หน่วยที่ตั้งเป็นที่พักหรือที่ทำการ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 1,117)
บาทหลวง	น. นักบวชในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 622)
ฐานทรัพยากรท้องถิ่น	ฐานข้อมูล การสำรวจและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่น การประกอบอาชีพในท้องถิ่น ลักษณะทางกายภาพของท้องถิ่น ประวัติหมู่บ้าน ชุมชน วิถีชุมชน การใช้ประโยชน์ของพืช สัตว์ ชีวภาพอื่นๆ ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งทรัพยากร โบราณคดี รวมไปถึงการสร้างระบบการจัดเก็บและประมวลผล

ใบความรู้ใบงานที่ 2

เรื่อง การเก็บข้อมูลการประกอบอาชีพในท้องถิ่น

การประกอบอาชีพ พืชไร่	การเลี้ยงชีวิต การทำมาหากิน งานที่ทำเป็นประจำเพื่อเลี้ยงชีพ พืชที่ปลูกในพื้นที่มาก ๆ มีการปฏิบัติดูแลรักษาอย่างไม่ต้องพิถีพิถัน อายุการเก็บ เกี่ยวไม่ยาวนาน ส่วนใหญ่เมื่อให้ผลผลิตแล้วก็จะตายไป เป็นพืชที่มีความสำคัญ ทางเศรษฐกิจและชีวิตประจำวันของมนุษย์ พืชพวกนี้ ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด ฝ้าย อ้อย ข้าวฟ่าง มันสำปะหลัง ยาสูบ ละหุ่ง ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่ว เป็นต้น
พืชสวน	พืชที่ปลูกในพื้นที่ไม่มากหรือมาก ๆ ได้ แต่ต้องปฏิบัติดูแลรักษาอย่างประณีต ส่วนมากอายุยืน สามารถเก็บเกี่ยวได้เป็นเวลาหลายปีติดต่อกัน เช่น ไม้ผล ไม้ดอก ไม้ประดับ ผัก เป็นต้น
ปศุสัตว์	การเลี้ยงสัตว์บนบก เพื่อใช้เป็นอาหาร ใช้งาน เพื่อการค้า เช่น เลี้ยงวัว เลี้ยงหมู แกะ หรือเลี้ยงสัตว์จำพวกสัตว์ปีก เป็นต้น
ประมง	การประกอบอาชีพการเกษตรทางน้ำ เช่น การเลี้ยงสัตว์น้ำ การจับสัตว์น้ำ การทำประมงน้ำจืด หมายถึง การทำประมงในแหล่งน้ำจืดตามบริเวณที่ต่างๆ ได้แก่การจับปลาในแม่น้ำ ลำคลอง การเลี้ยงปลาน้ำจืดในกระชัง การเลี้ยงปลาสด ในบ่อ เป็นต้น การทำประมงน้ำเค็มหรือการทำประมงทะเล หมายถึง การจับกุ้งทะเล ปลา และปลาหมึก ตลอดจนการเลี้ยงหอยทะเลต่างๆเช่น การเลี้ยงหอยแมลงภู่ การเลี้ยง หอยนางรม เป็นต้น การทำประมงน้ำกร่อย หมายถึง การทำประมงในบริเวณเชื่อมต่อระหว่าง พื้นที่น้ำเค็ม และน้ำจืด เช่น การเลี้ยงกุ้งกุลาดำ การเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง การเลี้ยงปลานวลจันทร์ เป็นต้น
ทำเทียบเรือ	น. ที่จอดเรือ (กฎ) สถานที่สำหรับให้บริการแก่เรือในการจอดเทียบบรรทุก หรือ ขนถ่ายของ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 522)
สะพานปลา	น. สถานที่สร้างทอดยาวออกไปในน้ำใช้เป็นท่าเทียบเรือประมง เพื่อขนปลาขึ้นจาก เรือ เป็นต้น (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 1,154)
อุตสาหกรรม	กระบวนการแปรรูป หรือการผลิตสิ่งของจากวัตถุดิบให้เป็นวัสดุใหม่ เพื่อให้ใช้ ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์โดยการใช้เครื่องจักรหรือแรงคน เพื่อให้ผลิตได้ ครั้งละมากๆ จนสามารถนำไปขายเป็นสินค้าได้ อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ คือ อุตสาหกรรมที่ต้องใช้แรงงาน เครื่องจักรอุปกรณ์และ เงินทุนสูงมาก เช่น อุตสาหกรรมถลุงเหล็กและผลิตเหล็กกล้า (มีพนักงานตั้งแต่ 200 คนขึ้นไปหรือมีทรัพย์สินเกินกว่า 200 ล้านบาทขึ้นไป) อุตสาหกรรมขนาดกลาง คือ อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงาน เครื่องจักรและอุปกรณ์ ตลอดจนเงินทุนน้อยกว่า อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ส่วนมากเป็นอุตสาหกรรมที่ผลิต เครื่องอุปโภคทั่ว ๆ ไป เช่น อุตสาหกรรมฟอกหนังอุตสาหกรรมน้ำตาล (มีพนักงาน 50 - 200 คนหรือมีทรัพย์สินตั้งแต่ 20 - 200 ล้านบาท)

	อุตสาหกรรมขนาดเล็ก หรือครัวเรือน คือ อุตสาหกรรมที่ทำกันภายในครอบครัวในบ้านที่อยู่อาศัยเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ทำผลิตภัณฑ์ที่ใช้ความชำนาญทางฝีมือ เช่นการจักสาน การแกะสลัก (มีคนงานไม่เกิน 50 คนหรือมีทรัพย์สินถาวรไม่เกิน 20 ล้านบาท)
การพาณิชย์	น. การค้าขาย (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 782)
ธนาคาร	น. นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมาย บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด ที่ใช้ชื่อหรือคำแสดงชื่อว่า ธนาคาร ซึ่งประกอบธุรกิจเกี่ยวกับเงินและธุรกิจหลักทรัพย์
	(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 551)
บริษัท	น. หมู่, คณะ, เช่น พุทธบริษัท บริษัทจำกัด (กฎ)
	น. บริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยการแบ่งทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่าๆ กัน โดยผู้ถือหุ้นต่างรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ
	(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 609)
สถานีบริการน้ำมัน	น. สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง เรียกสั้นๆ ว่า ป้อม
	(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 690)
ห้างสรรพสินค้า	น.สถานที่จำหน่ายสินค้า สถานที่ประกอบธุรกิจ
	(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 1,290)
ตลาดสด	น. ตลาดที่ขายของสด (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 433)
โรงฆ่าสัตว์	สถานที่และอาคารที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการฆ่าสัตว์ เช่น เนื้อหมู เนื้อวัว เพื่อให้ได้ผลผลิตมาใช้ในการบริโภคของมนุษย์
โรงแรม	น. ที่พักคนเดินทางซึ่งต้องเสียค่าพักแรมด้วย
	(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 980)
ร้านอาหาร	น. สถานที่สำหรับเป็นที่กินอาหาร
	(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 980)
โรงภาพยนตร์	น. สถานที่สำหรับเล่นมหรสพ เพื่อเก็บเงินจากคนดู
	(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 979)
สถานีขนส่ง	น. หน่วยที่ตั้งเป็นที่พักหรือที่ทำการธุรกิจเกี่ยวกับการขนและส่ง เช่น ขนส่งสินค้า
	(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 161 และ 1,117)
ห้างหุ้นส่วนจำกัด	อันว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น คือ สัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากันเพื่อกระทำการร่วมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น (ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1,012)
โรงแรม (Hotel)	น. ที่พักคนเดินทางซึ่งต้องเสียค่าพักแรมด้วย (กฎ) สถานที่ทุกชนิดที่จัดสร้างขึ้นเพื่อรับเงินจ้างสำหรับคนเดินทางหรือบุคคลที่ประสงค์จะหาที่อยู่หรือพักชั่วคราว
	(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 980)
รีสอร์ท (Resort)	สถานที่พักตากอากาศที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้มาเยือน ใช้เวลาในวันหยุดสุดสัปดาห์หรือเทศกาลต่างๆ ส่วนใหญ่ที่ตั้งจะอยู่ในสถานที่ ที่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การบริการส่วนใหญ่ คล้ายโรงแรม แต่อาคารสถานที่ จะกลมกลืนกับธรรมชาติมากกว่า

ใบความรู้ใบงานที่ 3
ใบงานที่ 3 เรื่องการเก็บข้อมูลด้านกายภาพในห้องถื่น

สภาพ	น. ความเป็นธรรมชาติหรือธรรมชาติ เช่น สภาพความเป็นอยู่ สภาพดินฟ้าอากาศ ลักษณะในตัวเอง ภาวะ ธรรมชาติ. (ป.สภาวะ ส.สภาวะ) สภาพเดิม น.ลักษณะหรือภาวะ หรือธรรมชาติที่เป็นมาแต่แรก. สภาวะ-,สภาวะ [สภาวะ-] น.สภาพ เช่น สภาวะดินฟ้าอากาศ (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 1,123)
ภูมิประเทศ	ภูมิประเทศ [ภูมิ-] น.ลักษณะทางกายภาพและทางธรรมชาติของแผ่นดิน รวมถึงความสูงต่ำ ของผิวโลก ทะเลสาบ ถนนหนทาง และเมืองต่างๆ (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 825)
ภูมิศาสตร์	[ภูมิ-] น.วิชาที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับสังคม ที่ปรากฏใน ดินแดนต่างๆ ของโลก (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 825)
ภูมิศาสตร์กายภาพ	น.วิชาภูมิศาสตร์แขนงหนึ่ง ศึกษาเน้นหนักในเรื่องลักษณะและการเปลี่ยนแปลงทาง ธรรมชาติที่แวดล้อมตัว (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 825)
ภูมิอากาศ	น.อากาศประจำถิ่น ลักษณะอากาศเฉลี่ยของภูมิภาคแห่งใดแห่งหนึ่ง ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นเดือน เป็นปีหรือเป็นศตวรรษก็ได้ (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 826)
ที่ราบ	น. ภูมิประเทศที่เป็นที่ราบ ซึ่งอาจจะราบเรียบหรือมีลักษณะเป็นลูกคลื่น โดยปกติความสูง ต่ำของพื้นที่ในบริเวณนั้นจะแตกต่างกันไม่เกิน 150 เมตร (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 531)
ลุ่ม	ว. ต่ำ (ใช้แก่ลักษณะพื้นดินซึ่งรับน้ำที่ไหลท่วมได้หรือน้ำขึ้นถึง) เช่น ที่ลุ่ม ที่ราบลุ่ม ตรงข้าม กับดอน (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 1,109)
ลาดเท	น. พื้นผิวที่เอียงลาดจากบริเวณที่สูงกว่าไปสู่ที่ต่ำกว่า (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 1,016)
ภูเขา	น. พื้นที่มีระดับสูงขึ้นจากบริเวณรอบๆ ตั้งแต่ 600 เมตรขึ้นไป (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 825)
ป่า	น. ที่ที่มีต้นไม้ต่างๆ ขึ้นมา ถ้าเป็นต้นเล็กเรียกว่า ป่าสัก ถ้าเป็นต้นรัง เรียกว่า ป่ารัง ถ้ามีพรรณไม้ชนิดใดชนิดหนึ่งขึ้นอยู่มากก็เรียกตามพรรณไม้นั้น เช่น ป่าไผ่ ป่าคา ป่าหญาคา (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 690)
ป่าชายเลน	น. ป่าที่อยู่ตามชายหาดทะเลที่มีเลนและน้ำทะเลขึ้นลง ต้นไม้ในป่าประเภทนี้มักมีรากงอกอยู่ เหนือพื้นดินเพื่อค้ำยันลำต้นโดยมากเป็นไม้โกงกาง แสม และลำพู (พจนานุกรม ฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 690)
ป่าดงดิบ	น.ป่าไม้ที่มีอยู่ทั่วไปในเขตร้อน ฝนชุก เป็นป่าไม้สีเขียวไม่ผลัดใบ (พจนานุกรม ฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 691)
ป่าดิบ	น.ป่าที่มีต้นไม้ขึ้นหนาแน่น (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 691)
ป่าเบญจพรรณ	น. ป่าที่มีไม้หลายพรรณคละกัน (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 691)
ป่าโปร่ง	น. ป่าที่มีต้นไม้ใหญ่ขึ้นไม่หนาแน่นนัก (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 691)

ป่าผลัดใบ	น. ป่าไม้ที่ผลัดใบหรือสลัดใบในบางฤดู (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 691)
ป่าละเมาะ	น. ที่โล่งมีพุ่มไม้เล็กๆ เป็นหย่อมๆ (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 690)
ดิน	น. ชื่อธาตุอย่างหนึ่งในธาตุทั้ง 4 คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ วัตถุธาตุของพื้นโลกที่ใช้สำหรับปลูกพืชผลหรือปั้นสิ่งต่างๆ เป็นต้น (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 409)
แม่น้ำ	น. ลำน้ำใหญ่ซึ่งเป็นที่รวมของลำธารทั้งปวง (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 877)
ห้วย	น. แอ่งน้ำลึกกว้างมีทางน้ำไหลจากภูเขามาซึ่งอยู่ตลอดปี หรือแห้งเป็นบางครั้ง (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 1,275)
หนอง	น. แอ่งน้ำ (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 1,242)
คลอง	น. ทางน้ำหรือลำน้ำที่เกิดขึ้นเอง หรือขุดเชื่อมกับแม่น้ำหรือทะเล ; ทางแนว เช่น คลองธรรม (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 226)
คลองส่งน้ำ	น. ลำน้ำที่ขุดขึ้นเพื่อใช้ในการชลประทาน (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 226)
ชลประทาน	[ชลละ-, ชน-] น. การทดน้ำและระบายน้ำเพื่อการเพาะปลูกเป็นต้น (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 347)
กลุ่มชุดดิน	หน่วยของแผนที่ดินที่กรมพัฒนาที่ดินพัฒนาขึ้นมา โดยการรวมชุดดินที่มีลักษณะสมบัติ และศักยภาพในการเพาะปลูก รวมถึงการจัดการดินที่คล้ายคลึงกัน มาไว้เป็นกลุ่มเดียวกันเพื่อประโยชน์ในการให้คำแนะนำ การตรวจสอบลักษณะดิน การใช้ที่ดิน และการจัดการดินที่เหมาะสมให้แก่เกษตรกร และผู้สนใจทั่วไป จากชุดดินกว่า 300 ชุดดิน ได้จัดจำแนกใหม่เป็น 62 กลุ่มชุดดินด้วยกัน
ตัวอย่างชุดดิน	กลุ่มชุดดินที่ 1 บ้านหมี่ (Bm) ชุดดินบ้านโพน (Bpo) ชุดดินบุรีรัมย์ (Br) ชุดดินช่องแค (Ck) ชุดดินโคกกระเทียม (Kk) และชุดดินวัฒนา (Wa) กลุ่มดินเหนียวสีน้ำตาลมาก มีรอยแตกกระแหว่กว้างและลึก ปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นด่างเล็กน้อย กลุ่มชุดดินที่ 2 ชุดดินอยุธยา (Ay) ชุดดินบางเขน (Bn) ชุดดินบางน้ำเปรี้ยว (Bp) และชุดดินท่าขวาง (Tq) กลุ่มดิน เหนียวสีน้ำตาลมาก ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมาก อาจพบจุดประสีเหลือง ฟางข้าวของสารประกอบ กำมะถันลึกกว่า 100 ซม. จากผิวดิน การระบายน้ำเลว ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง (เว็บไซต์ oss101.idd.go.th สืบค้นข้อมูลเมื่อ วันที่ 13 ตุลาคม 2559)

ใบความรู้ ใบงานที่ 4
การเก็บข้อมูลประวัติหมู่บ้าน ชุมชน วิถีชุมชน

ประวัติ	น. เรื่องราวว่าด้วยความเป็นของคน สถานที่ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 665)
วิถีชีวิต	น. ทางดำเนินชีวิต เช่น วิถีชาวบ้าน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 1,075)
ประเพณี	น. สิ่งที่ยึดถือประพฤติปฏิบัติสืบกันมาจนเป็นแบบแผนขนบธรรมเนียม หรือจารีต ประเพณี (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 663)
วัฒนธรรม	น. สิ่งที่ทำให้ความเจริญงอกงามให้แก่หมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมในการแต่งกาย วิถีชีวิตของหมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมพื้นบ้านวัฒนธรรมชาวเขา (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 1,058)
การปกครอง	น. งานที่เกี่ยวกับรัฐหรือแผ่นดิน (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 116)
ภูมิศาสตร์	[ภูมิ-] น.วิชาที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับสังคม ที่ปรากฏใน ดินแดนต่างๆ ของโลก (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 825)
ภูมิประเทศ	น. ลักษณะทางกายภาพและทางธรรมชาติของแผ่นดิน รวมถึงความสูงต่ำของผิวโลก ทะเลสาบ ถนนหนทาง และเมืองต่างๆ (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 825)

ใบความรู้ ใบงานที่ 5
เรื่อง การเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์ของพืชในท้องถิ่น

ไม้ผล	คือ พืชที่ออกลูกออกผลให้เรารับประทานเราเรียกลูกหรือผลของมันว่า "ลูกไม้" หรือ "ผลไม้" สำหรับไม้ผลนั้น มีทั้งไม้ยืนต้นและไม้ล้มลุก ซึ่งไม้ผลยืนต้นมีตั้งแต่ลำต้นขนาดเล็กไปจนถึงลำต้นขนาดใหญ่ มีทั้งที่รับประทานผลสุกและรับประทานผลดิบ
ผักพื้นเมือง	คือ พืชผักพื้นบ้าน หรือพืชผักพื้นเมืองที่ชาวบ้านนำมาบริโภค เป็นผักตามวัฒนธรรม การบริโภคของชาวท้องถิ่น ขึ้นในแหล่งธรรมชาติหรือนำมาปลูกไว้ริมบ้าน นำมาใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง เช่น ด้านอาหาร ด้านยารักษาโรค หรือด้านเศรษฐกิจ
พืชสมุนไพร	คือ พืชที่มีสรรพคุณในการรักษาโรค หรืออาการเจ็บป่วยต่าง ๆ การใช้สมุนไพรสำหรับรักษาโรค หรืออาการเจ็บป่วยต่างๆ นี้ จะต้องนำเอาสมุนไพรตั้งแต่สองชนิดขึ้นไปมาผสมรวมกันซึ่งจะเรียกว่า ยา ในตำรับยา
พืชใช้เนื้อไม้	คือ พืชที่มีลำต้นแข็งแรง มีเนื้อไม้ ส่วนลำต้นตั้งตรงชัดเจน อายุหลายปีและแตกกิ่งก้านสาขา มาก สามารถนำมาทำที่อยู่อาศัย เครื่องเรือน และเครื่องใช้อื่นๆ แต่ไม่นำมาสร้างรายได้ และประกอบเป็นอาชีพ
พืชเศรษฐกิจ	คือ พืชที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต มีลักษณะเด่นทางการค้า ที่สามารถนำไปบริโภคได้ เป็นอาหารที่ให้วิตามิน แร่ธาตุ และเป็นแหล่งพลังงานของมนุษย์และสัตว์ สามารถสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว และประกอบเป็นอาชีพได้
การวาดภาพทางพฤกษศาสตร์	คือ การถ่ายทอดข้อมูลพันธุ์ไม้ออกมาเป็นภาพ โดยใช้มาตราส่วนที่กำหนดจากต้นจริง ในการเน้นรายละเอียดของอวัยวะที่ทับซ้อนกัน หรือประกอบขึ้นส่วนที่ไม่สมบูรณ์แต่หักลงบนกระดาษ
ลักษณะวิสัย	คือ รูปร่างลักษณะพันธุ์ไม้ที่มองเห็นในสภาพธรรมชาติ เช่น ไม้ต้น เป็นพืชที่มีลำต้นแข็งแรง มีเนื้อไม้ ส่วนลำต้นตั้งตรงชัดเจน อายุหลายปีและแตกกิ่งก้านสาขามาก เป็นต้น ลักษณะวิสัยพืช ประกอบด้วย ไม้ต้น ไม้พุ่ม ไม้ล้มลุก ไม้เลื้อย ไม้รอเลื้อย ปาล์ม ไม้ กว้างใบ เฟิร์น หญ้า เป็นต้น
ไม้ต้น	เป็นพืชที่มีเนื้อไม้ มีลำต้นหลัก ตั้งตรง โตเต็มที่สูงเกิน 5 เมตร มีอายุหลายปี
ไม้พุ่ม	เป็นพืชที่มีเนื้อไม้ มักแตกกิ่งก้านใกล้ๆ โคนต้น ลักษณะเป็นพุ่ม สูงไม่เกิน 5 เมตร มีอายุหลายปี
ไม้ล้มลุก	เป็นพืชที่ไม่มีเนื้อไม้ หรือมีเนื้อไม้เล็กน้อยที่บริเวณโคนต้น
ไม้เลื้อย	เป็นพืชที่มีเนื้อไม้หรือไม่มีเนื้อไม้ อายุปีเดียวหรือหลายปี ลำต้นเลื้อยไปตามดินหรือพันสิ่งที่อยู่ใกล้เคียง หรือมีอวัยวะพิเศษช่วย ได้แก่ ราก มือเกาะและขอเกี่ยว เช่น พวงชมพู สร้อยอินทนิล กระเทียมเถา ฯลฯ

ไม้รอเลื้อย	เป็นไม้พุ่มกึ่งไม้เถา ซึ่งมีกิ่งก้านทอดเอนไปบนต้นไม้ หรือสิ่งอื่นที่อยู่ใกล้เคียง แต่เมื่อขึ้นอยู่ตามลำพังก็สามารถทรงตัวอยู่ได้ โดยกิ่งก้านไม้เลื้อยทอดลงดินดั่งไม้เถาอื่นๆ เช่น การเวก นมแมว โนรา เพ็ญฟ้า ฯลฯ
กล้วยไม้	ชื่อพรรณไม้หลายชนิดหลายสกุลในวงศ์ Orchidaceae ลักษณะต้น ใบ และช่อดอกต่าง ๆ กัน บางชนิดเกาะตามต้นไม้และหิน บางชนิดขึ้นอยู่บนพื้นดิน บางชนิดมีดอกงาม บางชนิดมีกลิ่นหอม พายัพเรียก เอื้อง. (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 75)
ปาล์ม	เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว ลำต้นเป็นข้อ มีใบบนยอดเพียงที่เดียว ไม่แตกกิ่งก้าน แต่แตกกอได้ มีก้านใบที่ยาวและใหญ่ ลักษณะใบแตกต่างกัน แต่ก็ไปรวมกลุ่มกันที่ปลายก้านที่เดียว อย่างไรก็ตาม ยังมีปาล์มอีกหลายชนิด ที่ไม่ได้มีลำต้นสูงพื้นดิน แต่ก็มีลักษณะใบแบบปาล์ม ทำให้สังเกตได้ไม่ยากนัก
หญ้า	เป็นพืชล้มลุกหลายชนิด หลายสกุล ในชั้น Liliopsida วงศ์ Poaceae พืชในวงศ์นี้ เป็นพืชที่มีความสำคัญที่สุดต่อเศรษฐกิจมนุษย์ รวมไปถึง ใช้เป็นสนามหญ้า แต่บางชนิดจัดเป็นวัชพืช พืชในวงศ์หญ้าที่เรารู้จักดี เช่น ข้าว ข้าวโพด ข้าวสาลี ข้าวบาร์เลย์ ข้าวฟ่าง ข้าวโอ๊ต ข้าวไรย์ ลูกเดือย หญ้าไรย์ อ้อย ฝั่ ตะไคร้ เป็นต้น
ไม้	เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว กลุ่มจำพวกหญ้า ลำต้นมีข้อและปล้อง แตกกิ่งหลายแขนง ไม้ไม่ได้มีลักษณะเป็นเนื้อไม้ ในหนึ่งต้นอาจมีไม้เน่บนพื้นลำ โดยแตกหน่อ เพิ่มจำนวนเรื่อยๆ ออกทางด้านข้างของกอไม้ ไม้บางชนิดออกดอกเมื่ออายุ 10 - 100 ปี หรือมากกว่านี้ แล้วจะแห้งตายหลังจากดอกพัฒนาเป็นเมล็ดแล้ว
รหัสพรรณไม้	คือ เครื่องหมายต้นไม้ที่รู้เฉพาะผู้ที่ตกลงกันได้ หรือ ผู้ที่รู้เกณฑ์การเปลี่ยนแปลงนั้นๆ ยกตัวอย่าง รหัสพรรณไม้ 8 - 6302007 - 03 - 0001/3 8 คือ กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร 6302007 คือ รหัสองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 03 คือ รหัสหมู่บ้าน โดยชื่อหมู่บ้านหนองขอน เป็นหมู่ที่ 3 ของตำบลคลองไผ่ 001 คือ รหัสชนิดพรรณไม้ โดยเป็นพืชชนิดที่ 1 ที่สำรวจพบและบันทึกข้อมูล /3 คือ รหัสจำนวนต้นทั้งหมดที่พบ
ลักษณะเด่นของพืช	คือ สมบัติเฉพาะตัวของพืชที่ปรากฏให้เห็นในสภาพธรรมชาติ
สถานภาพของพืช	คือ เหตุการณ์ที่กำลังเป็นไปของพืชในปัจจุบัน สถานภาพของพืชสามารถแบ่งได้ดังนี้ พืชที่พบทั่วไป พืชหายาก พืชที่ใกล้สูญพันธุ์ เป็นต้น
พืชที่พบทั่วไป	คือ พืชที่มีการแพร่กระจายพันธุ์ทั่วไปในระบบนิเวศต่างๆ
พืชหายาก	คือ พืชที่มีประชากรขนาดเล็ก แต่ยังไม่จัดเป็นพืชใกล้สูญพันธุ์ แต่มีปัจจัยเสี่ยงที่จะทำให้พืชชนิดนี้ลดจำนวนลงอย่างถาวร เป็นพืชที่ควรติดตามดูการเปลี่ยนแปลงของประชากรอย่างต่อเนื่อง พืชหายากหลายชนิดของไทยพบเฉพาะพื้นที่
พืชที่ใกล้สูญพันธุ์	คือ พืชที่ลดจำนวนประชากรลงอย่างต่อเนื่อง จนถึงขั้นวิกฤติที่ใกล้สูญพันธุ์ ซึ่งโอกาสที่จะอยู่รอดต่อไปมีน้อย ถ้าหากปัจจัยที่เป็นสาเหตุยังคงเกิดต่อไป

ใบความรู้ ใบงานที่ 6
เรื่อง การเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์ของสัตว์ในท้องถิ่น

สัตว์มีกระดูกสันหลัง	(Vertebrate) สัตว์ที่มีกระดูกเป็นข้อๆ อยู่ภายในร่างกายและทำหน้าที่เป็นแกนกลางของลำตัว แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม คือ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์ปีก สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก สัตว์น้ำ
สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม	สัตว์มีกระดูกสันหลัง เลือดอุ่น ผิวหนังเรียบ มีขนเป็นเส้นแบบเส้นผมปกคลุมทั้งลำตัว มีแขนและขาไม่เกิน 2 คู่ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมส่วนใหญ่สืบพันธุ์แบบอาศัยเพศ มีการปฏิสนธิภายในออกลูกเป็นตัว ตัวเมียมีต่อมน้ำนมสำหรับเลี้ยงลูกอ่อน จึงเรียกว่า สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เช่น สุนัข แมว วัว ควาย โลมา เป็นต้น
สัตว์ปีก	สัตว์มีกระดูกสันหลัง เลือดอุ่นที่มีขาคู่หน้าพัฒนาเป็นปีก เพื่อใช้สำหรับบิน มีขา 2 ขา มีเกล็ดที่ขาและนิ้วเท้า มีปีก 2 ปีก มีขนเป็นแผงแบบขนนก ขนปกคลุมทั่วทั้งลำตัว หายใจด้วยปอด สืบพันธุ์แบบอาศัยเพศ มีการปฏิสนธิภายใน โดยออกลูกเป็นไข่ วางไข่บนบก ไข่มีจำนวนไม่มากนัก ไข่มีเปลือกแข็งหุ้ม ไม่มีฟัน แต่จะมีจะงอยปากแข็งแรง มีรูปแบบแตกต่างกัน เช่น นก ไก่ เป็ด ห่าน ไก่ฟ้า เป็นต้น
สัตว์เลื้อยคลาน	สัตว์เลือดเย็นที่สามารถดำรงชีวิตอยู่บนบกได้ ลักษณะภายนอกคือ ผิวหนังแห้ง ลำตัวมีเกล็ดหุ้ม สืบพันธุ์แบบอาศัยเพศ มีการปฏิสนธิภายในโดยออกลูกเป็นไข่ วางไข่บนบก ไข่มีจำนวนไม่มากนัก ไข่มีขนาดใหญ่และมีเปลือกแข็ง หรือเปลือกหุ้ม มีขา 4 ขา สัตว์เลื้อยคลานจะอาศัยบนบก แต่บางชนิดหากินในน้ำ เช่น กิ้งก่า จิ้งจก จิ้งเหลน ตุ๊กแก จระเข้ เต่า งู เป็นต้น
สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก	เป็นสัตว์มีกระดูกสันหลังที่อยู่ในชั้น Amphibia อาศัยอยู่ได้ทั้งในน้ำและบนบก มีลักษณะเฉพาะคือ ผิวหนังมีต่อมเมือกทำให้ผิวหนังชุ่มชื้นตลอดเวลา ผิวหนังเปียกชื้นอยู่เสมอ ไม่มีเกล็ดตัวไม่แห้งหรือไม่มีขน หายใจด้วยเหงือก ปอด ผิวหนัง หรือผิวหนังในปาก ในคอ เช่น ซาลาแมนเดอร์ เขียดงู กบ เป็นต้น
สัตว์น้ำ	สัตว์ที่อาศัยในน้ำหรือมีวงจรชีวิตส่วนหนึ่งอยู่ในน้ำหรืออาศัยอยู่ในบริเวณที่น้ำท่วมถึง เช่น ปลา กุ้ง ปู แมงดาทะเล หอย เต่า ตะพาบน้ำ จระเข้ รวมทั้งไข่ของสัตว์น้ำนั้น สัตว์น้ำจำพวกเลี้ยงลูกด้วยนม ปลิงทะเล ฟองน้ำ หินปะการัง กัลปังหา และสาหร่ายทะเล
สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง	สัตว์ชั้นต่ำ ที่ไม่มีกระดูกเป็นแกนภายในร่างกาย บางชนิดอาจมีโครงร่าง แข็งที่ไม่ใช่กระดูกอยู่ในลำตัวเพื่อช่วยค้ำจุนร่างกาย และ บางชนิดมีเปลือกแข็งหุ้มอยู่ภายนอก เพื่อป้องกันอันตราย และใช้ยึดของกล้ามเนื้อ กลุ่มของสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง เช่น ฟองน้ำ พยาธิ สัตว์ทะเลผิวขรุขระ สัตว์ลำตัวกลม หอย หมึก สัตว์มีขาเป็นข้อปล้อง สัตว์มีกระดูก เป็นต้น
ฟองน้ำ	น. สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังในไฟลัม Porifera มีเนื้อเยื่อ 2 ชั้นลักษณะเป็นรูพรุน พบทั้งในทะเลและน้ำจืด ที่พบในน้ำจืดเรียก ฟองน้ำน้ำจืด จำพวกที่มีโครงสร้างอ่อนนุ่มซึ่งพบในทะเลนำมาใช้ดูตัวได้โดยปริยายใช้เรียกสิ่งที่มีลักษณะเป็นรูพรุนอ่อนนุ่ม และซึบน้ำได้ดี (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 809)

พยาธิ	สิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในร่างกายมนุษย์และสัตว์ คอยแย่งอาหาร หรือดูดเลือดและมักจะ ทำให้เกิดอันตรายต่อคนหรือสัตว์ตามอวัยวะต่างๆ ของร่างกายที่มันอาศัยอยู่ เช่น พยาธิไส้เดือน พยาธิเส้นด้าย พยาธิตัวตืด พยาธิใบไม้ตับ พยาธิใบไม้ลำไส้ พยาธิตัวจิ๊ด พยาธิใบไม้ปอด พยาธิ หอยโข่ง พยาธิปากขอ พยาธิเส้นด้าย เป็นต้น
สัตว์ทะเลผิวขรุขระ	สิ่งมีชีวิตในไฟลัม Echinodermata โดยโครงสร้างภายนอก มีลักษณะเป็นแผ่นหินปูน ทำให้ผิวลำตัวมีหนามรูปร่างต่างๆ กัน เคลื่อนที่โดยใช้เท้าตอยหายใจโดยใช้ปุ่มตามผิวหนึ่ง หรือใช้ช่องเหงือกทุกชนิดอาศัยอยู่ในทะเลดำรงชีวิตเป็นสัตว์หน้าดิน เช่น ดาวทะเล ดาวเปราะ ปลิงทะเล เม่นทะเล พลัปลิงทะเล เหยี่ยวทะเล เป็นต้น
สัตว์ลำตัวกลม	สัตว์ที่มีลักษณะลำตัวกลมยาวเหมือนเชือก หัวท้ายค่อนข้างแหลม ลำตัวไม่เป็นปล้อง เป็นพวกที่เรียกว่า ปลีตังทั้งในพืชและในสัตว์ เช่น ไส้เดือนฝอย พยาธิไส้เดือน พยาธิปากขอ พยาธิเส้นด้าย พยาธิตัวจิ๊ด เป็นต้น
หอยกับหมึก	สัตว์ที่มีลักษณะลำตัวอ่อนนิ่ม บางชนิดมีเปลือกแข็งซึ่งเป็นสารพวกหินปูนหุ้มลำตัว เช่น หอยต่างๆ ใช้กล้ามเนื้อท้องในการเคลื่อนที่ บางชนิดจะไม่มีเปลือกแข็งหุ้มลำตัว แต่มีเนื้อลำตัวเหนียวมาก เช่น ปลาหมึกธรรมดา และ ปลาหมึกยักษ์ ใช้หนวดโบกพัดเพื่อว่ายน้ำเคลื่อนที่ไป ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในน้ำ หายใจด้วยเหงือกบางชนิดอาศัยอยู่บนบก หายใจด้วยปอด เช่น หอยทาก
สัตว์มีขาเป็นข้อปล้อง	สัตว์ที่มีขาลักษณะเป็นข้อ ๆ ต่อกัน ลำตัวแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ หัว อก และท้อง บางชนิดมีหนวด มีเปลือกแข็งหุ้มลำตัว สามารถแบ่งได้หลายชนิด เช่น กุ้ง แมงมุม กิ้งกือ ตะขาบ แมลง ตั๊กแตน มด เป็นต้น
สัตว์มีกระดูก	สัตว์ชนิดพิเศษที่มีกระดูกห่อหุ้ม เช่น เต่า ตะพาบ เป็นต้น

ใบความรู้ใบงานที่ 7
เรื่อง การเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์ของชีวภาพอื่นๆ ในท้องถิ่น

ชีวภาพอื่นๆ	สิ่งมีชีวิตนานาชนิด นานาพันธุ์ในระบบนิเวศอันเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย ซึ่งมีมากมายและแตกต่างกันทั่วโลกที่นอกจากพืชและสัตว์ เช่น เห็ด รา สาหร่าย ไลเคน (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี)
เห็ด	น. ส่วนของเชื้อราที่ออกเป็นดอก แบ่งเป็น 2 ชนิด ชนิดหนึ่งไม่มีพิษ กินได้ เช่น เห็ดโคน เห็ดฟาง อีกชนิดหนึ่งมีพิษ บางชนิดกินแล้วถึงตาย เช่น เห็ดระโงกหิน เห็ดตับเต่าขาว เห็ดตีนแรด เห็ดจัน เห็ดถอบ เห็ดเผาะ เห็ดหอยนางรม เป็นต้น (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 1,300)
รา	น. ชื่อเรียกพืชชั้นต่ำที่ไม่มีคลอโรฟิลล์และลำต้น ใบ ราก ที่แท้จริง ส่วนมากเจริญเป็นเส้นใย แบ่งเป็น 2 พวกราเมือก และราแท้ สืบพันธุ์โดยสปอร์ อาศัยอยู่บนซากของพืชหรือสัตว์ ขึ้นเปื้อนหรืออยู่ร่วมกับพืชอื่นก็มี (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 946)
สปอร์	น. หน่วยขยายพันธุ์ขนาดเล็ก ทำหน้าที่คล้ายเมล็ดพืช แต่ไม่มีเอ็มบริโอเมื่อสิ่งแวดล้อมเหมาะสมจะเจริญเป็นต้นใหม่ได้ (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 1,122)
สาหร่าย	น. ชื่อพืชชั้นต่ำที่ไม่มีลำต้น ใบ และรากที่แท้จริง แต่มีคลอโรฟิลล์ บ้างเป็นเซลล์เดี่ยว บ้างเป็นกลุ่มเซลล์ เป็นสาย หรือเป็นต้นคล้ายพืชชั้นสูง ขึ้นทั่วไปในน้ำหรือที่ชื้นแฉะ เช่น สาหร่ายไส้ไก่ (<i>Enteromorpha intestinalis</i> (L.) Link) ในวงศ์ Uivaceae; ชื่อพืชชั้นสูงที่มีดอกบางชนิดซึ่งขึ้นอยู่ในน้ำ เช่น สาหร่ายพวงขะโด (<i>Ceratophyllum demersum</i> L.) ในวงศ์ Ceratophyllaceae สาหร่ายเส้นด้าย (<i>Najas graminea</i> Del.) ในวงศ์ Najadaceae (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 1,186)
ไลเคน	(Lichen) เป็นสิ่งมีชีวิต 2 ชนิด ซึ่งได้แก่ เห็ดราและสาหร่าย โดยมีการอยู่ร่วมกัน แบบพึ่งพาอาศัยกัน เห็ดราจะไ้ความชื้นและก๊าซออกซิเจนจากสาหร่าย และสาหร่ายก็จะได้ ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เพื่อใช้ในการสังเคราะห์ด้วยแสงจากเห็ดรา นอกจากนี้ไลเคนยังสามารถใช้เป็นดัชนีวัดมลพิษทางอากาศได้ ไลเคนมีรูปแบบที่สำคัญ 4 แบบ ครัสโตส (crustose) ลักษณะเป็นแผ่นแข็งติดอยู่บนต้นไม้ สแควมูโลส (squamulose) ลักษณะเป็นเม็ดย่อยลูกหิน ติดแน่นอยู่กับต้นไม้ โฟลิโอส (foliose) ลักษณะคล้ายใบไม้ ไม่ติดแน่น ฟรุติโคส (fruticose) ลักษณะเป็นเส้นหรือแตกกิ่งก้านคล้ายต้นไม้ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี)

ใบความรู้ ใบงานที่ 8
เรื่อง การเก็บข้อมูลภูมิปัญญาในท้องถิ่น

ภูมิปัญญา	น. พื้นความรู้ ความสามารถ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 826)
ท้องถิ่น	น. ท้องที่ใดท้องที่หนึ่งโดยเฉพาะ เช่นเวลาท้องถิ่น ประเพณีท้องถิ่น (กฎ) พื้นที่ภายในเขตการปกครองของราชการบริหารส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 511)
ภูมิปัญญา (wisdom)	น. ความรอบรู้ ความสามารถ ความเชื่อความสามารถทางพฤติกรรม
ภูมิปัญญาท้องถิ่น (local wisdom)	หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถทุกสิ่งทุกอย่างที่ท้องถิ่นคิด โดยผ่านกระบวนการศึกษาสังเกต คิดวิเคราะห์ จนเกิดปัญญา การเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาต่างๆเช่น สาขาเกษตรกรรม สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม สาขาการแพทย์แผนไทย สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน สาขาสวัสดิการ สาขาศิลปกรรม สาขาการจัดการองค์กร สาขาภาษาและวรรณกรรม สาขาศาสนาและประเพณี
นวัตกรรม	ความคิด การปฏิบัติ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ที่ยังไม่เคยมีใช้มาก่อน หรือเป็นการพัฒนา ตัดแปลงมาจากของเดิมที่มีอยู่แล้ว ให้ทันสมัยและใช้ได้ผลดียิ่งขึ้น เมื่อนำนวัตกรรมมาใช้ จะช่วยให้การทำงานนั้นได้ผลดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงกว่าเดิม ทั้งยังช่วย ประหยัดเวลาและแรงงานได้ด้วย
วัตถุดิบ	น. สิ่งที่เตรียมไว้เพื่อผลิตหรือประกอบเป็นสินค้าสำเร็จรูป (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 1,059)

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น 10 สาขา

1.สาขาเกษตรกรรม

ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะ เทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยีโดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิมซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในภาวะการณ์ต่างๆได้

2.สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลิตผลเพื่อชะลอการนำเข้าตลาดเพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัยประหยัด และเป็นธรรมอันเป็นกระบวนการที่ทำให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้

3.สาขาการแพทย์แผนไทย

ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชนโดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้

4.สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

5.สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน

ความสามารถในการบริหารจัดการด้านการสะสมและบริการกองทุนและธุรกิจในชุมชนทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

6.สาขาสวัสดิการ

ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม

7.สาขาศิลปกรรม

ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆเช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ศิลปะมวยไทย เป็นต้น

8.สาขาการจัดการองค์กร

ความสามารถในการบริหารจัดการดำเนินงานขององค์กรชุมชนต่างๆให้สามารถพัฒนาและบริหารองค์กรของตนเองได้ตามบทบาทและหน้าที่ขององค์กร เช่นการจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้านกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มประมงพื้นบ้าน เป็นต้น

9.สาขาภาษาและวรรณกรรม

ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษาทั้งภาษาถิ่นภาษาโบราณ ภาษาไทยและการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท เช่นการจัดทำสารานุกรมภาษาถิ่น การปริวรรตหนังสือโบราณการฟื้นฟูการเรียนการสอนภาษาถิ่นของท้องถิ่นต่างๆ เป็นต้น

10.สาขาศาสนาและประเพณี

ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนาความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม

ใบความรู้ ใบงานที่ 9
เรื่อง การเก็บข้อมูลแหล่งทรัพยากรและโบราณคดีในท้องถิ่น

ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติหมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ เช่น ดิน น้ำ ป่าไม้ พืชพันธุ์ สัตว์ป่า แร่ธาตุ อากาศ มนุษย์ เป็นต้น ทรัพยากรธรรมชาติแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ทรัพยากรธรรมชาติใช้แล้วไม่หมดไป และยังคงอยู่ในสภาพเดิม เช่น อากาศ พลังงานจากดวงอาทิตย์ บางอย่างใช้แล้วสภาพเปลี่ยนแปลงไป เช่น ดิน น้ำ บางอย่างใช้แล้วสามารถเกิดทดแทนได้ เช่น ป่าไม้ สัตว์ป่า พืชพันธุ์ มนุษย์ เป็นต้น

2. ทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไป ได้แก่ แร่ธาตุต่าง ๆ เช่น แร่เหล็ก น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติ

อุทยานแห่งชาติ พื้นที่บริเวณใดบริเวณหนึ่งที่ได้สงวนรักษาไว้ให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิม เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาและความรื่นรมย์ของประชาชน โดยมีพระราชกฤษฎีกาประกาศกำหนดให้เป็น อุทยานแห่งชาติ ตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 1,383)

น้ำตก เป็นลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เกิดจากลำน้ำไหลลงมาจากจุดที่สูงกว่า ทำให้เป็นลักษณะทัศนียภาพของน้ำตก น้ำตกที่พบได้ตามภูเขานั้น

สวนพฤกษศาสตร์ แหล่งที่รวบรวมพันธุ์พืชชนิดต่างๆ ที่มีชีวิต จัดปลูกตามความเหมาะสมกับสภาพถิ่นอาศัยเดิม มีห้องสมุด สถานที่เก็บรวบรวมตัวอย่างพรรณไม้รักษาสภาพ อาจเป็นตัวอย่างแห้ง ตัวอย่างดอง หรือเก็บรักษาโดยวิธีอื่นๆ พันธุ์พืชที่ทำการเก็บรวบรวมไว้นั้น จะเป็นแหล่งข้อมูลและเผยแพร่ความรู้ นอกจากนี้สามารถใช้เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ

สวนรุกขชาติ น. บริเวณที่ปลูกพรรณไม้นานาชนิด โดยเฉพาะไม้ยืนต้นที่มีค่าทางเศรษฐกิจและไม้ดอกซึ่งมีอยู่ในท้องถิ่น มักเขียนป้ายบอกชื่อสามัญและชื่อวิทยาศาสตร์ไว้ด้วย เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เช่น สวนรุกขชาติที่ห้วยแก้ว จังหวัดเชียงใหม่ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 1,141)

ป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่ป่าที่ได้รับการสงวนและคุ้มครองไว้ ภายใต้พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติปี พ.ศ. 2507 โดยตามวัตถุประสงค์เดิมนั้น ป่าสงวนแห่งชาติ คือ พื้นที่ที่รัฐบาลต้องการเก็บรักษาไว้ให้มีสภาพเป็นป่าไม้ เพื่อประโยชน์ในหลายรูปแบบ ทั้งในด้านผลผลิตเนื้อไม้และของป่า การเป็นป่าป้องกันธรรมชาติ รักษาต้นน้ำลำธาร สภาพแวดล้อม และสร้างความสมดุลในระบบนิเวศ อาจแยกได้เป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ ป่าสงวนที่มุ่งการใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ และป่าอนุรักษ์จริงๆ ที่ยังคงอยู่ในรูปป่าสงวนแห่งชาติ โดยที่ป่าสงวนฯ ในส่วนนี้จะมีสภาพที่อุดมสมบูรณ์อยู่มาก จึงได้รับการกันไว้จากการใช้ประโยชน์อื่นๆ เพื่อให้เป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธารโดยเฉพาะ

วนอุทยาน ป่าสงวนที่มีลักษณะธรรมชาติสวยงาม เช่นมีน้ำตก ถ้ำ และทางราชการได้เข้าไปปรับปรุงตกแต่งสถานที่ให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า	พื้นที่ที่กำหนดขึ้นเพื่อให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าโดยปลอดภัย เพื่อว่าสัตว์ป่าในพื้นที่ดังกล่าวจะได้มีโอกาสสืบพันธุ์และขยายพันธุ์ตามธรรมชาติได้มากขึ้น ทำให้สัตว์ป่าบางส่วนได้มีโอกาสกระจายจำนวนออกไปในท้องที่แหล่งอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
เขตห้ามล่าสัตว์ป่า	อาณาบริเวณพื้นที่ที่ทางราชการได้กำหนดไว้ให้เป็นพื้นที่ที่สัตว์ป่า โดยเฉพาะสัตว์ป่าที่หายากหรือถูกคุกคามได้อยู่อาศัยในพื้นที่นั้นได้อย่างปลอดภัย สามารถดำรงพันธุ์ต่อไปได้ตามธรรมชาติ การจัดตั้งเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเป็นมาตรการหนึ่งในการอนุรักษ์สัตว์ป่า
ศูนย์ศึกษาธรรมชาติ	ห้องเรียนธรรมชาติกลางแจ้ง ที่พร้อมจะให้ผู้สนใจหาความรู้ ความเข้าใจทางธรรมชาติวิทยาต่าง ๆ โดยการศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติและสัตว์ป่า ได้จากของจริงที่มีอยู่ในพื้นที่ และที่สร้างขึ้นใหม่เพิ่มเติมให้ครบเรื่องราว

โบราณคดี (Archaeology)

วิชาที่ว่าด้วย การศึกษาเรื่องราวในอดีตของมนุษย์ โดยผ่านทางการศึกษาหลักฐานทางโบราณคดี ที่ได้มาจากการขุดค้น (โบราณวัตถุ) การขุดแต่ง (โบราณสถาน) และการศึกษาเอกสารทางประวัติศาสตร์ประเภทต่างๆ (ศิลาจารึก จดหมายเหตุ พงศาวดาร) โดยทั่วไป จะต้องใช้ศาสตร์ด้านอื่นๆ ประกอบด้วยเพื่อให้เรื่องราวในอดีตของมนุษย์ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ศาสตร์เหล่านั้น เช่น ประวัติศาสตร์ศิลปะ ธรณีวิทยา สัตววิทยา พฤกษศาสตร์ เรณูวิทยา การกำหนดอายุทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น โบราณคดี มาจากคำสันสกฤต ๒ คำ คือ "ปุราณะ" (เก่า) สมาสกับ "คติ" (เรื่องราว) แปลตามรูปศัพท์ว่า "เรื่องราวเก่าแก่" ซึ่งมีนัยหมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องราวสมัยโบราณนั่นเอง แนวทางการศึกษาวิชาโบราณคดี โดยทั่วไปจำแนกได้ 6 ลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารต่างๆ
2. การออกสำรวจภาคสนาม
3. การขุดสำรวจเพื่อประเมินความสำคัญของแหล่ง
4. การขุดค้นทางโบราณคดี
5. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการขุดค้น
6. การสังเคราะห์ข้อมูล และ ตีความเรื่องราวของแหล่งโบราณคดีนั้นๆ

โบราณวัตถุ หมายความว่า สิ่งหามิทรัพย์ที่เป็นของโบราณ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งประดิษฐ์หรือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือที่เป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถาน ซากมนุษย์หรือซากสัตว์ ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการประดิษฐ์ หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของสิ่งหามิทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี โบราณวัตถุ คือสิ่งของโบราณที่เคลื่อนที่ได้ เช่น พระพุทธรูป เทวรูป ศิลาจารึก มีอายุเก่ากว่า 100 ปี ขึ้นไป

โบราณสถาน คือ สิ่งหามิทรัพย์ ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของสิ่งหามิทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ในทางศิลปะประวัติศาสตร์หรือโบราณคดีหรือโบราณสถาน หมายถึง สิ่งที่เคลื่อนที่ไม่ได้ เช่น โบสถ์ วิหาร วัง มีอายุเก่ากว่า 100 ปี ขึ้นไป

คำชี้แจง

ใบงานที่ 1 เรื่อง การเก็บข้อมูลพื้นฐานในท้องถิ่น

การเก็บข้อมูลพื้นฐานในท้องถิ่น เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน ชุมชน เพื่อให้ทราบข้อมูลทางด้านศาสนา ประชากร สถานศึกษา และการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ทราบข้อมูลพื้นฐานในท้องถิ่นของตน
2. เพื่อให้เห็นศักยภาพของท้องถิ่น
3. เพื่อให้เกิดทักษะในการสอบถาม รวบรวมข้อมูลและเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

วัสดุ/อุปกรณ์

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

วิธีการ

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการทำใบงาน

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

ใบงานที่ 1
เรื่อง การเก็บข้อมูลพื้นฐานในท้องถิ่น

1. ชื่อหมู่บ้าน ชุมชน แขวง (ที่เป็นทางการ)
ชื่อหมู่บ้าน ชุมชน แขวง (ที่ชาวบ้านเรียก).....
2. ที่ตั้ง หมู่.....ซอย..... ถนน..... ตำบล/แขวง.....
อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....
เส้นทางหลวงหมายเลข.....เส้นทางท้องถิ่น

แผนที่หมู่บ้าน ชุมชน แขวง โดยสังเขป	เหนือ ↑
มาตราส่วน.....	

3. ข้อมูลทางศาสนา

○ พุทธ	วัด	แห่ง	เจ้าอาวาส.....	รูป	พระภิกษุสงฆ์.....	รูป
○ อิสลาม	มัสยิด	แห่ง	อิหม่าม.....	คน		
○ คริสต์	โบสถ์	แห่ง	นักบวช	คน		
○ อื่นๆ	ระบุ					

4. จำนวนประชากร

หมู่บ้าน.....	จำนวน.....	ครัวเรือน	จำนวนพื้นที่	ไร่
จำนวนประชากร.....	คน	ชาย.....	คน	หญิง.....
วัยเด็กเล็ก (0 - 4 ปี)	คน	ชาย.....	คน	หญิง.....
วัยเด็ก (5 - 14 ปี)	คน	ชาย.....	คน	หญิง.....
วัยรุ่น (15 - 19 ปี)	คน	ชาย.....	คน	หญิง.....
วัยผู้ใหญ่ (20 - 59 ปี)	คน	ชาย.....	คน	หญิง.....
วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	คน	ชาย.....	คน	หญิง.....

คำชี้แจง

ใบงานที่ 2 เรื่อง การเก็บข้อมูลการประกอบอาชีพในท้องถิ่น

การเก็บข้อมูลการประกอบอาชีพในท้องถิ่น เป็นการเก็บรวบรวมจัดทำฐานข้อมูลการประกอบอาชีพในท้องถิ่น เพื่อทราบข้อมูลการประกอบอาชีพ ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา กำหนดแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาในด้านการประกอบอาชีพในท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ทราบการประกอบอาชีพของบุคคลในท้องถิ่น
2. เพื่อให้ทราบศักยภาพทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น

วัสดุ/อุปกรณ์

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

วิธีการ

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการทำใบงาน

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

ใบงานที่ 2
เรื่อง การเก็บข้อมูลการประกอบอาชีพในท้องถิ่น

9. การประกอบอาชีพ

9.1 ด้านเกษตรกรรม

พื้นที่ทำนา.....ไร่.....งาน.....ตารางวา จำนวน.....ครัวเรือน

พื้นที่ทำสวน.....ไร่.....งาน.....ตารางวา จำนวน.....ครัวเรือน

พืชสวนที่สำคัญ ได้แก่

1.....จำนวน.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

2.....จำนวน.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

3.....จำนวน.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

4.....จำนวน.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

5.....จำนวน.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

พื้นที่ทำไร่.....ไร่.....งาน.....ตารางวา จำนวน.....ครัวเรือน

พืชไร่ที่สำคัญ ได้แก่

1.....จำนวน.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

2.....จำนวน.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

3.....จำนวน.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

4.....จำนวน.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

5.....จำนวน.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

ปศุสัตว์ จำนวนสัตว์ในพื้นที่โดยรวม

โค.....ตัว กระบือ.....ตัว

เป็ด.....ตัว ไก่.....ตัว

สุกร.....ตัว อื่นๆ.....ตัว

ประมง

แหล่งน้ำสาธารณะเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ.....แห่ง พื้นที่.....ไร่

สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเอกชน.....แห่ง พื้นที่.....ไร่

ทำเทียมเรือ/สะพานปลา จำนวน.....แห่ง

ผลผลิตสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยง.....ตัน/ปี

ผลผลิตสัตว์น้ำจับจากแหล่งน้ำสาธารณะ.....ตัน/ปี

อื่นๆ.....

9.2 ด้านอุตสาหกรรม

จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่.....แห่ง
(มีคนงานตั้งแต่ 200 คนขึ้นไปหรือมีทรัพย์สินเกินกว่า 200 ล้านบาทขึ้นไป)
กิจการอุตสาหกรรม เกี่ยวกับ

- 1.....
- 2.....

จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลาง.....แห่ง
(มีคนงาน 50 - 200 คนหรือมีทรัพย์สินตั้งแต่ 20 - 200 ล้านบาท)
กิจการอุตสาหกรรม เกี่ยวกับ

- 1.....
- 2.....

จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก หรือครัวเรือน.....แห่ง
(มีคนงานไม่เกิน 50 คนหรือมีทรัพย์สินถาวรไม่เกิน 20 ล้านบาท)
กิจการอุตสาหกรรม เกี่ยวกับ

- 1.....
- 2.....
- 3.....

10. การพาณิชย์

ธนาคาร.....แห่ง สถานีบริการน้ำมัน.....แห่ง
บริษัท.....แห่ง ศูนย์การค้า/ห้างสรรพสินค้า.....แห่ง
ห้างหุ้นส่วนจำกัด.....แห่ง ตลาดสด.....แห่ง
ร้านค้าต่าง ๆแห่ง โรงฆ่าสัตว์.....แห่ง
อื่น ๆแห่ง โรงสีข้าวแห่ง

11. สถานบริการ

โรงแรม.....แห่ง
ร้านอาหาร.....แห่ง
โรงภาพยนตร์.....แห่ง
สถานีนขนส่ง.....แห่ง
อื่น ๆแห่ง

บันทึกข้อมูลโดยหน่วยงาน/โรงเรียน.....
วัน เดือน ปี

คำชี้แจง

ใบงานที่ 3 เรื่อง การเก็บข้อมูลด้านกายภาพในท้องถิ่น

การเก็บข้อมูลด้านกายภาพในท้องถิ่น เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านสภาพภูมิประเทศ ลักษณะดิน แหล่งน้ำ อุณหภูมิ ปริมาณแสง และตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ของทรัพยากรกายภาพในท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ทราบสภาพภูมิศาสตร์ในท้องถิ่น
2. เพื่อให้ทราบศักยภาพของทรัพยากรกายภาพในท้องถิ่น
3. เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่น

วัสดุ/อุปกรณ์

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

วิธีการ

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

ผลที่คาดว่าจะได้รับการทำใบงาน

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

ใบงานที่ 3
เรื่อง การเก็บข้อมูลด้านกายภาพในท้องถิ่น

12. สภาพภูมิประเทศ เช่น ที่ราบ ลาดเอียง เนิน ภูเขา ลุ่ม แอ่ง **สังคมพิช** เช่น ป่าชายหาด ป่าชายเลน ป่าพรุ

.....

.....

.....

.....

13. ลักษณะดิน

ชุดดิน

.....

.....

.....

.....

14. แหล่งน้ำ

แหล่งน้ำธรรมชาติ (จำนวน ความกว้างความยาว ปริมาณน้ำ มีน้ำตลอดปี หรือเป็นฤดูกาล)

ห้วย	ชื่อ.....	ขนาด ความกว้าง.....กิโลเมตร	ความยาว.....กิโลเมตร
		☐ มีน้ำตลอดปี	☐ มีน้ำเป็นฤดูกาล
หนอง	ชื่อ.....	ขนาด ความกว้าง.....กิโลเมตร	ความยาว.....กิโลเมตร
		☐ มีน้ำตลอดปี	☐ มีน้ำเป็นฤดูกาล
คลอง	ชื่อ.....	ขนาด ความกว้าง.....กิโลเมตร	ความยาว.....กิโลเมตร
		☐ มีน้ำตลอดปี	☐ มีน้ำเป็นฤดูกาล
บึง	ชื่อ.....	ขนาด ความกว้าง.....กิโลเมตร	ความยาว.....กิโลเมตร
		☐ มีน้ำตลอดปี	☐ มีน้ำเป็นฤดูกาล
แม่น้ำ	ชื่อ.....	ขนาด ความกว้าง.....กิโลเมตร	ความยาว.....กิโลเมตร
		☐ มีน้ำตลอดปี	☐ มีน้ำเป็นฤดูกาล

แหล่งน้ำชลประทาน (จำนวน ความกว้างความยาว ปริมาณน้ำ มีน้ำตลอดปี หรือเป็นฤดูกาล)

ฝ่าย ชื่อ.....

ขนาด ความกว้าง.....กิโลเมตร ความยาว.....กิโลเมตร

☐ มีน้ำตลอดปี

☐ มีน้ำเป็นฤดูกาล

คลองชลประทาน ชื่อ.....

ขนาด ความกว้าง.....กิโลเมตร ความยาว.....กิโลเมตร

☐ มีน้ำตลอดปี

☐ มีน้ำเป็นฤดูกาล

เขื่อน ชื่อ.....

ขนาด ความกว้าง.....กิโลเมตร ความยาว.....กิโลเมตร

☐ มีน้ำตลอดปี

☐ มีน้ำเป็นฤดูกาล

อ่างเก็บน้ำ ชื่อ.....

ขนาด ความกว้าง.....กิโลเมตร ความยาว.....กิโลเมตร

☐ มีน้ำตลอดปี

☐ มีน้ำเป็นฤดูกาล

☐ ฝ่ายชะลอความชุ่มชื้นจำนวน.....ครอบคลุมพื้นที่.....

☐ ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่อปี.....มิลลิเมตร

☐ ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยสูงสุดต่อปี.....มิลลิเมตรช่วงเดือน.....- เดือน.....

☐ ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่ำสุดต่อปี.....มิลลิเมตรช่วงเดือน.....- เดือน.....

ปริมาณความต้องการใช้น้ำเปรียบเทียบกับปริมาณน้ำที่มีในพื้นที่

☐ เพียงพอตลอดปี

☐ น้ำแห้งในช่วงเดือน.....- เดือน.....

☐ น้ำท่วมในช่วงเดือน.....- เดือน.....

คุณภาพของน้ำ

☐ ปนเปื้อนโลหะหนัก

☐ ปนเปื้อนจุลินทรีย์

☐ น้ำสะอาดไม่มีปัญหาการปนเปื้อน

15. อุณหภูมิ

เช้า..... องศาเซลเซียส

เที่ยง..... องศาเซลเซียส เย็น..... องศาเซลเซียส

ณ พื้นที่เก็บโดยรวมต่อวัน

สูงสุด..... องศาเซลเซียส ต่ำสุด..... องศาเซลเซียส

16. ปริมาณแสง

เช้า.....เปอร์เซ็นต์

เที่ยง.....เปอร์เซ็นต์

เย็น.....เปอร์เซ็นต์

17. พิกัดทางภูมิศาสตร์ ค่า X : ค่า Y :

บันทึกข้อมูลโดยหน่วยงาน/โรงเรียน.....

วัน เดือน ปี

คำชี้แจง

ใบงานที่ 4 เรื่อง การเก็บข้อมูลประวัติหมู่บ้าน ชุมชน วิถีชุมชน

การเก็บข้อมูลประวัติหมู่บ้าน ชุมชน วิถีชุมชน เป็นการเก็บข้อมูลประวัติหมู่บ้าน ที่มีการตั้งถิ่นฐาน ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นวิถีการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ทราบประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น
2. เพื่อให้ทราบศักยภาพของท้องถิ่น
3. เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น

วัสดุ/อุปกรณ์

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

วิธีการ

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการทำใบงาน

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

18. ข้อมูลประวัติหมู่บ้าน ชุมชน แขวง

This image shows a full page of primary-ruled notebook paper. It features multiple sets of horizontal lines designed to help children learn letter height and placement. Each set consists of three lines: a solid top blue line, a dashed middle blue line, and a solid bottom blue line. These sets are repeated vertically down the entire page, providing ample space for practicing writing letters and words. The paper is otherwise blank, with no margins or additional markings.

19. ข้อมูลวิถีชีวิตของหมู่บ้าน ชุมชน แขวง

[illegible]

แบบบันทึกข้อมูลวิถีชีวิตรายบุคคล

คำชี้แจง : ให้แต่ละกลุ่มสอบถาม สัมภาษณ์ วิถีชีวิต รอบวัน รอบสัปดาห์ รอบเดือน รอบปี
วัน/เดือน/ปี..... สถานที่บันทึก.....

ผู้ให้ข้อมูล คนที่.....

ชื่อ-สกุล อาชีพ..... อายุปี

ที่อยู่.....

วิถีชีวิตรอบวัน (กิจวัตรประจำวัน การประกอบอาชีพ ฯลฯ)

.....

.....

.....

.....

.....

วิถีชีวิตรอบสัปดาห์ (การทำบุญวันพระ ฯลฯ)

.....

.....

.....

.....

.....

วิถีชีวิตรอบเดือน (ประชุมรายเดือน การพัฒนาหมู่บ้าน ฯลฯ)

.....

.....

.....

.....

.....

วิถีชีวิตรอบปี (ประเพณี วัฒนธรรม ฯลฯ)

.....

.....

.....

.....

.....

แบบบันทึกวิถีชีวิตของหมู่บ้าน ชุมชน แขวง

คำชี้แจง : ให้แต่ละกลุ่มนำข้อมูลวิถีชีวิต มาสรุปข้อมูลเป็นวิถีชุมชน

ชื่อหมู่บ้าน / ชุมชน.....

หมู่ที่.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต..... จังหวัด.....

วิถีชุมชน / แขวง

1. เดือนมกราคม

.....

.....

.....

2. เดือนกุมภาพันธ์

.....

.....

.....

3. เดือนมีนาคม

.....

.....

.....

4. เดือนเมษายน

.....

.....

.....

5. เดือนพฤษภาคม

.....

.....

.....

6. เดือนมิถุนายน

.....

.....

.....

7. เดือนกรกฎาคม

.....

.....

.....

8. เดือนสิงหาคม

.....

.....

.....

9. เดือนกันยายน

.....

.....

.....

10. เดือนตุลาคม

.....

.....

.....

11. เดือนพฤศจิกายน

.....

.....

.....

12. เดือนธันวาคม

.....

.....

.....

บันทึกข้อมูลเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

บันทึกข้อมูลโดยหน่วยงาน/โรงเรียน.....

วัน เดือน ปี

คำชี้แจง

ใบงานที่ 5 เรื่อง การเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์ของพืชในท้องถิ่น

การเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์ของพืชในท้องถิ่น การเก็บข้อมูลพืชที่มีความสำคัญ และมีลักษณะพิเศษ สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ทราบข้อมูลการใช้ประโยชน์ของพืชในท้องถิ่น
2. เพื่อให้ทราบศักยภาพของพืชในท้องถิ่น
3. เพื่อให้ตระหนัก เห็นคุณค่า ของพืชในท้องถิ่น

วัสดุ/อุปกรณ์

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

วิธีการ

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

ผลที่คาดว่าจะได้รับการทำใบงาน

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

ใบงานที่ 5
เรื่อง การเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์ของพืชในท้องถิ่น

20. ข้อมูลพืช

พืชที่มีความสำคัญ หรือมีลักษณะพิเศษ เช่น พืชที่เป็นไม้ผล ผักพื้นเมือง พืชสมุนไพร พืชใช้เนื้อไม้
พืชเศรษฐกิจ ฯลฯ

ชื่อพืช.....รหัสพรรณไม้.....

ลักษณะวิสัย

ลักษณะเด่นของพืช

.....

.....

.....

บริเวณที่พบ.....

แสดงพิกัดตำแหน่งพรรณไม้ (GIS) X : Y:

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

อายุประมาณปี เส้นรอบวงลำต้น.....เมตร ความสูง.....เมตร

สถานภาพ.....จำนวนที่พบ.....ต้น

การใช้ประโยชน์ในท้องถิ่น (ระบุส่วนที่ใช้และวิธีการใช้)

อาหาร

.....

.....

.....

ยารักษาโรค ใช้กับคน

.....

.....

.....

ยารักษาโรค ใช้กับสัตว์

.....

.....

.....

เครื่องเรือน เครื่องใช้อื่นๆ

.....

.....

.....

ยาฆ่าแมลง ยาปราบศัตรูพืช

.....

.....

.....

ความเกี่ยวข้องกับประเพณี วัฒนธรรม

.....

.....

ความเกี่ยวข้องกับความเชื่อทางศาสนา

.....

.....

อื่นๆ (เช่นการเป็นพิษ อันตราย)

.....

.....

ผู้ให้ข้อมูล ชื่อ-สกุลอายุปี

ที่อยู่

.....

หมายเหตุ : กรณีมีข้อมูลพิษที่สำคัญมากกว่า 1 ชนิด ขอให้เพิ่มเติมแบบฟอร์ม

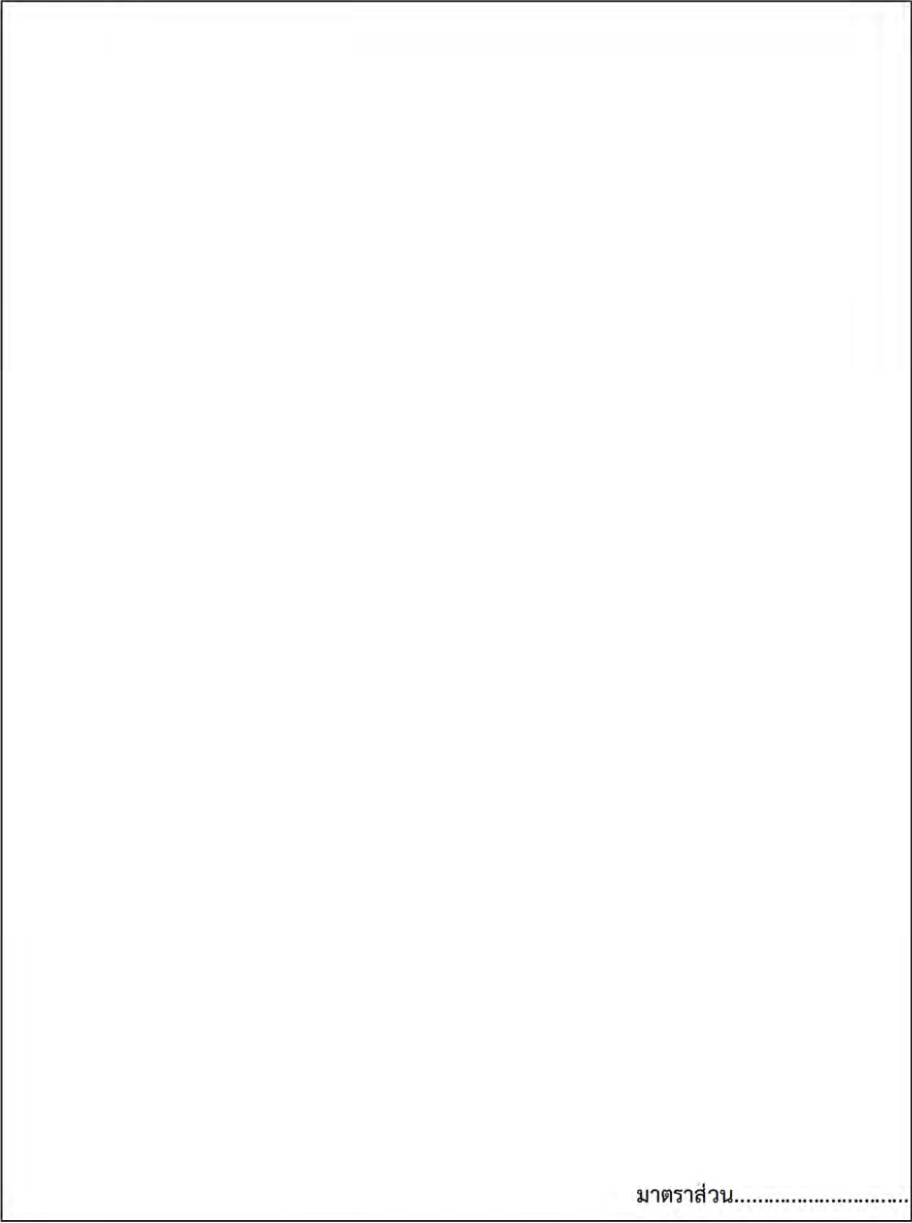
ผังแสดงตำแหน่งพรรณไม้

เหนือ

มาตราส่วน.....

วาดภาพประกอบ

มาตราส่วน.....

บันทึกข้อมูลโดยหน่วยงาน/โรงเรียน.....
วัน เดือน ปี

คำชี้แจง

ใบงานที่ 6 เรื่อง การเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์ของสัตว์ในท้องถิ่น

การเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์ของสัตว์ในท้องถิ่น การเก็บข้อมูลสัตว์ที่มีความสำคัญ และมีลักษณะพิเศษ สามารถนำข้อมูลไปพัฒนาและใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ทราบข้อมูลของสัตว์ในท้องถิ่น
2. เพื่อให้ทราบศักยภาพของสัตว์ในท้องถิ่น
3. เพื่อให้ตระหนัก เห็นคุณค่า ของสัตว์ในท้องถิ่น

วัสดุ/อุปกรณ์

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

วิธีการ

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการทำใบงาน

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

ใบงานที่ 6
เรื่อง การเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์ของสัตว์ในท้องถิ่น

21. ข้อมูลพันธุ์สัตว์ (สัตว์เลี้ยงที่มีความสำคัญ นิยมเลี้ยง เพื่อการอาชีพหรือเพื่อการอนุรักษ์)

ชื่อชนิดพันธุ์สัตว์.....รหัสพันธุ์สัตว์.....

ประเภท (เช่น สัตว์น้ำ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก สัตว์ปีก ฯลฯ)

.....

สถานที่พบ.....

พิกัดทางภูมิศาสตร์ (GIS) X:Y:

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

จำนวนที่พบอายุปี เพศ.....

ประวัติ/ที่มา

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ความสำคัญ/ลักษณะเด่น

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

เลี้ยงเพื่อการจำหน่าย รายได้/เดือน.....บาท รายได้ /ปี.....บาท

เลี้ยงเพื่อเป็นพ่อพันธุ์ ชื่อพันธุ์

เลี้ยงเพื่อเป็นแม่พันธุ์ ชื่อพันธุ์

อื่นๆ

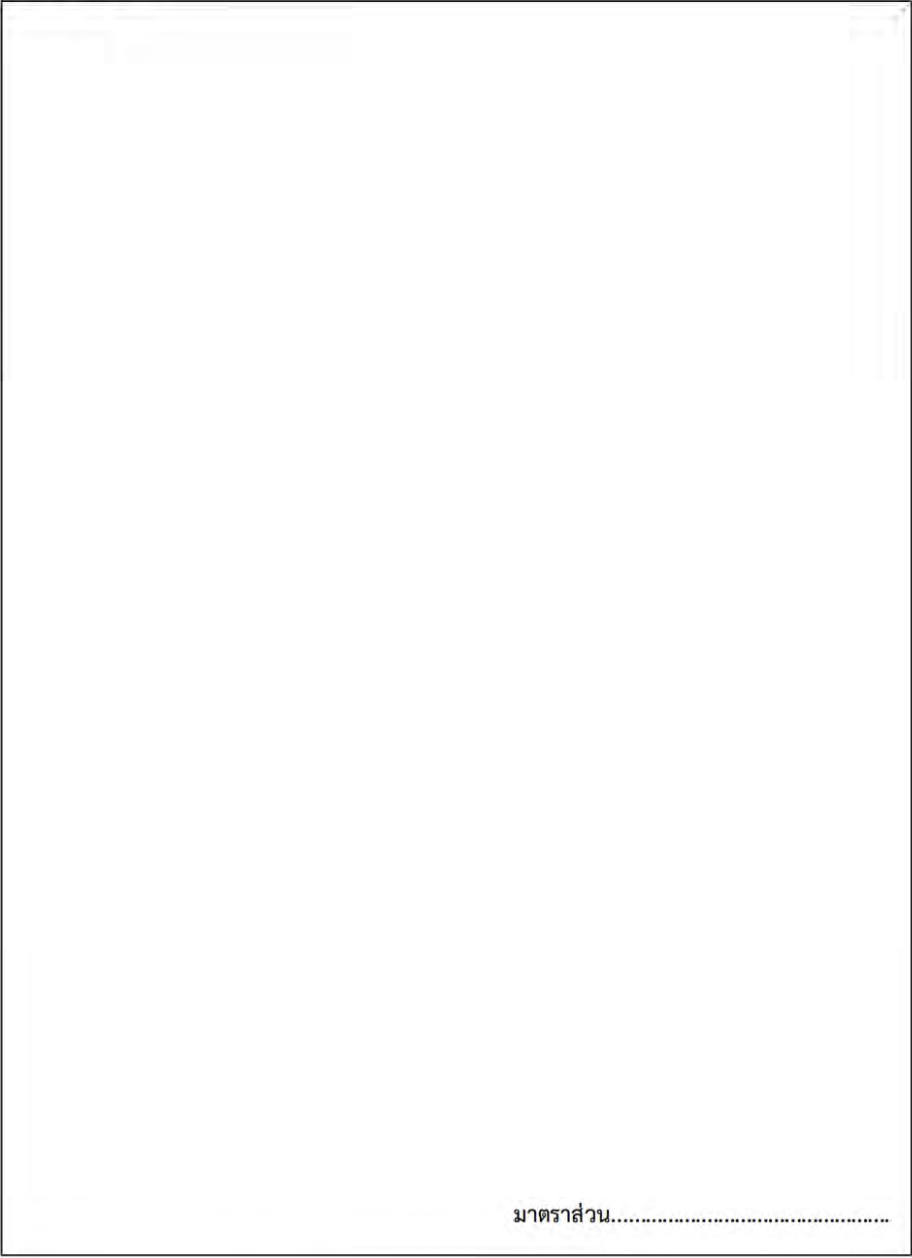
ชื่อเจ้าของสัตว์ / ชื่อผู้ให้ข้อมูล

ชื่อ-สกุลอายุปี

ที่อยู่ บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....

วาดภาพประกอบ

มาตราส่วน.....

บันทึกข้อมูลโดยหน่วยงาน/โรงเรียน.....

วัน เดือน ปี

คำชี้แจง

ใบงานที่ 7 เรื่อง การเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์ของชีวภาพอื่นๆ ในท้องถิ่น

การเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์ของชีวภาพอื่นๆ ในท้องถิ่น การเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์ ชนิด และการกระจายพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตอื่นๆ นอกจากพืชและสัตว์ เช่น เห็ด รา สาหร่าย ไลเคน ฯลฯ ในท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ทราบข้อมูลชีวภาพอื่นๆ ในท้องถิ่น
2. เพื่อให้ทราบศักยภาพของชีวภาพอื่นๆ ในท้องถิ่น
3. เพื่อให้ตระหนัก เห็นคุณค่า ของชีวภาพอื่นๆ ในท้องถิ่น

วัสดุ/อุปกรณ์

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

วิธีการ

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการทำใบงาน

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

ใบงานที่ 7

เรื่อง การเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์ของชีวมวลอื่นๆ ในท้องถิ่น

22. ข้อมูลชีวมวลอื่นๆ (เช่น เห็ด รา สาหร่าย ไลเคน ฯลฯ)

1. ชื่อเรียกในท้องถิ่นรหัสชีวมวลอื่นๆ.....

ประเภท : เห็ด รา สาหร่าย ไลเคน ฯลฯ.....

การใช้ประโยชน์

.....

กระจายพันธุ์.....

ลักษณะเด่น.....

บริเวณที่พบ หมู่บ้านตำบล/แขวง

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

พิกัดทางภูมิศาสตร์ (GIS) ค่า X : ค่า Y :

2. ชื่อเรียกในท้องถิ่นรหัสชีวมวลอื่นๆ.....

ประเภท : เห็ด รา สาหร่าย ไลเคน ฯลฯ.....

การใช้ประโยชน์

.....

กระจายพันธุ์.....

ลักษณะเด่น.....

บริเวณที่พบ หมู่บ้านตำบล/แขวง

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

พิกัดทางภูมิศาสตร์ (GIS) ค่า X : ค่า Y :

3. ชื่อเรียกในท้องถิ่นรหัสชีวมวลอื่นๆ.....

ประเภท : เห็ด รา สาหร่าย ไลเคน ฯลฯ.....

การใช้ประโยชน์

.....

กระจายพันธุ์.....

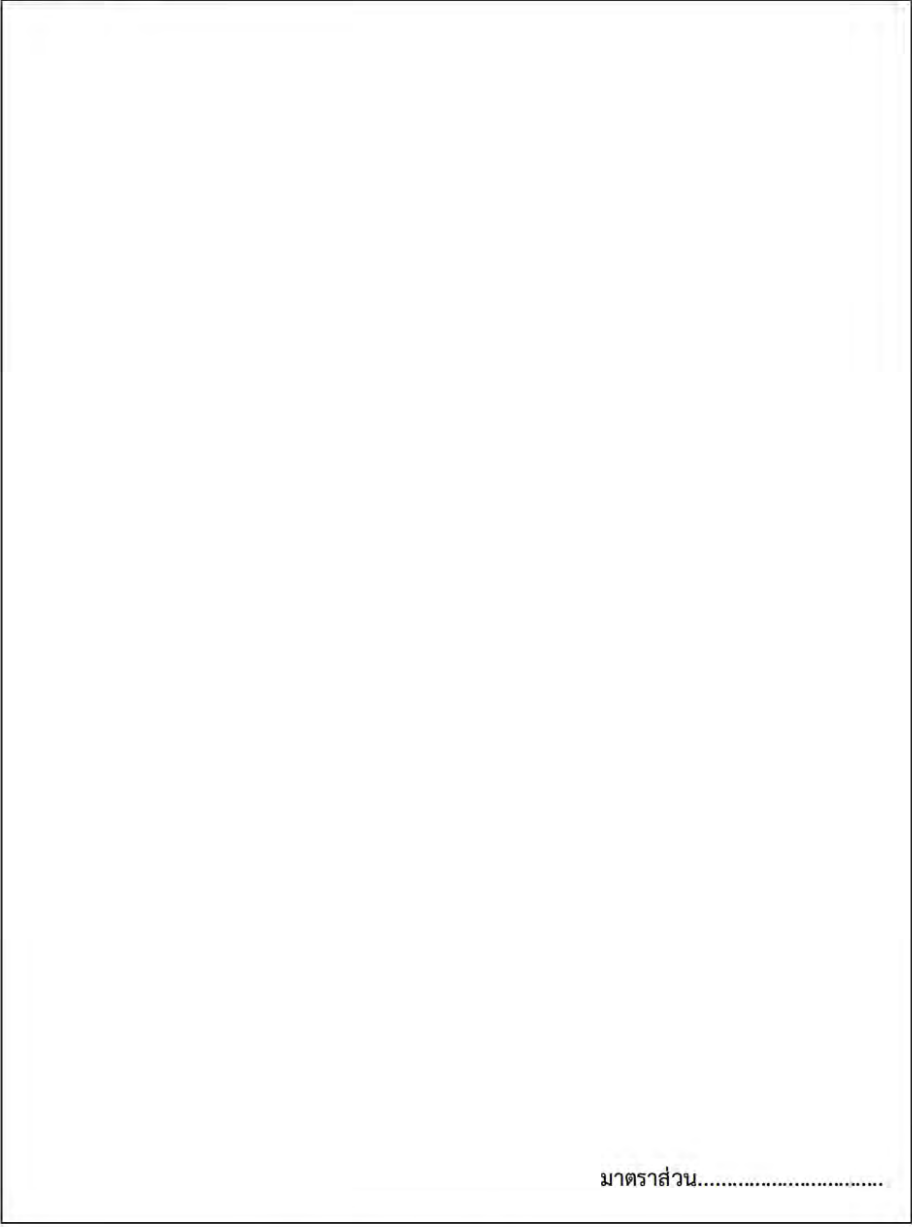
ลักษณะเด่น.....

บริเวณที่พบ หมู่บ้านตำบล/แขวง

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

พิกัดทางภูมิศาสตร์ (GIS) ค่า X : ค่า Y :

วาดภาพประกอบ:

มาตราส่วน.....

บันทึกข้อมูลโดยหน่วยงาน/โรงเรียน.....

วัน เดือน ปี

คำชี้แจง
ใบงานที่ 8 เรื่อง การเก็บข้อมูลภูมิปัญญาในท้องถิ่น

การเก็บข้อมูลภูมิปัญญาในท้องถิ่น เป็นการเก็บข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาต่างๆ เช่น สาขาเกษตรกรรม สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม สาขาการแพทย์แผนไทย สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน สาขาสวัสดิการ สาขาศิลปกรรม สาขาการจัดการองค์กร สาขาภาษาและวรรณกรรม สาขาศาสนาและประเพณี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ทราบข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. เพื่อให้ทราบศักยภาพของภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. เพื่อให้ตระหนักถึงการสืบสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น

วัสดุ/อุปกรณ์

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

วิธีการ

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการทำใบงาน

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

ใบงานที่ 8

เรื่อง การเก็บข้อมูลภูมิปัญญาในท้องถิ่น

23. ข้อมูลทรัพยากรทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

1. สาขา.....

(สาขาเกษตรกรรม/ สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม /สาขาการแพทย์แผนไทย/ สาขาการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม /สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน/ สาขาสวัสดิการ /สาขาศิลปกรรม
/สาขาการจัดการองค์กร/ สาขาภาษาและวรรณกรรม/ สาขาศาสนาและประเพณี)

ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น

รหัสภูมิปัญญา.....

2. เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น (นาย / นาง / นางสาว / ชุมชน / กลุ่ม)

.....

บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต..... จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์..... โทรสาร.....

พิกัดทางภูมิศาสตร์ (GIS) ค่า X : ค่า Y :

E-mail address :

3. ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านพืช
☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสัตว์
☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านประมง

- ☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผลิตภัณฑ์และการแปรรูป
☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร
☐ อื่นๆ.....

4. จุดเด่นของภูมิปัญญาท้องถิ่น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

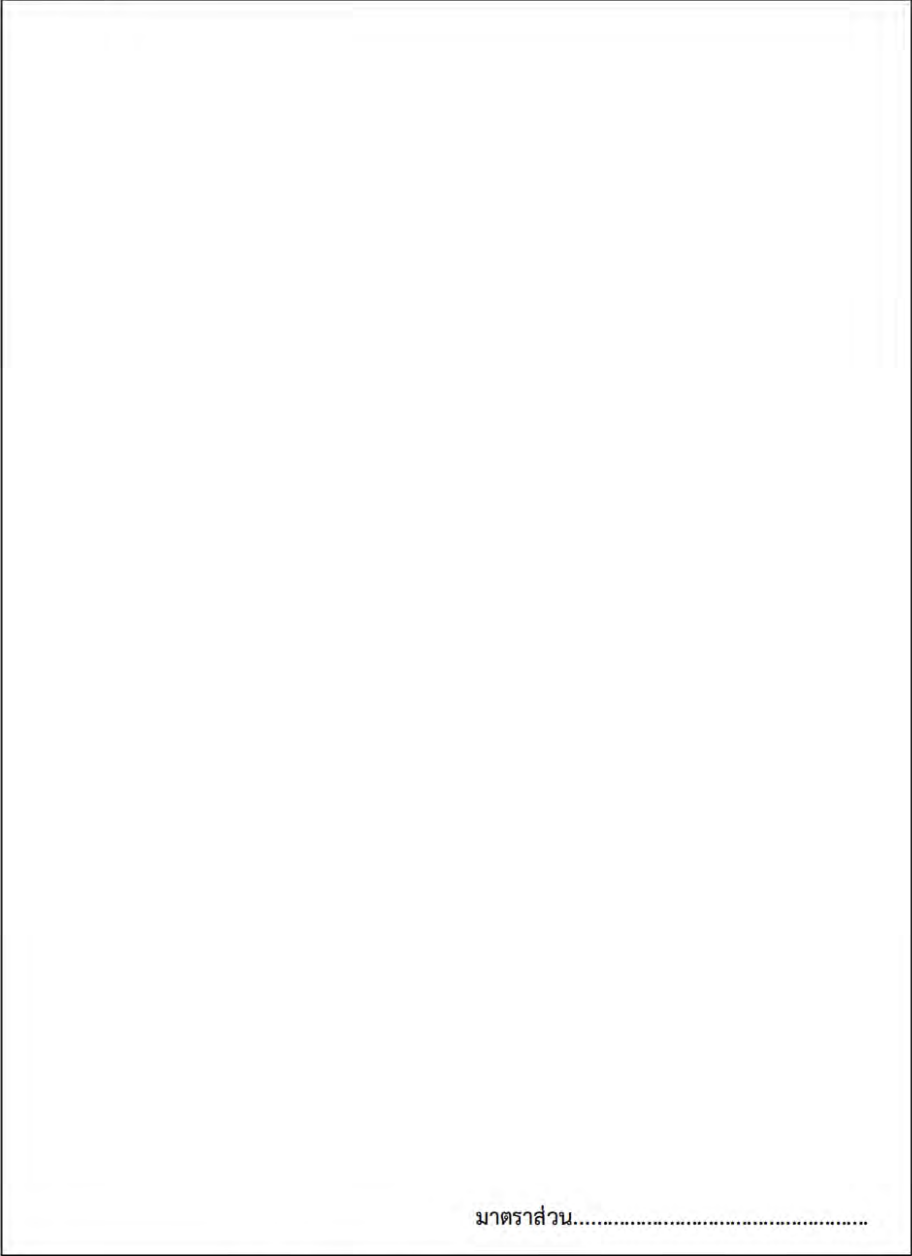
.....

.....

5. รายละเอียดของภูมิปัญญาท้องถิ่น

This image shows a full page of a document template designed for handwriting practice or general writing. It consists of approximately 30 evenly spaced, horizontal dotted lines running across the width of the page. The background is plain white, and there are no margins, headers, footers, or other markings present.

วาดภาพประกอบ

มาตราส่วน.....

บันทึกข้อมูลโดยหน่วยงาน/โรงเรียน.....

วัน เดือน ปี

คำชี้แจง

ใบงานที่ 9 เรื่อง การเก็บข้อมูลแหล่งทรัพยากรและโบราณคดีในท้องถิ่น

การเก็บข้อมูลแหล่งทรัพยากรและโบราณคดีในท้องถิ่น เป็นการเก็บข้อมูลแหล่งทรัพยากรที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น เช่น อุทยานแห่งชาติ น้ำตก สวนเฉลิมพระเกียรติ สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ฯลฯ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ทราบข้อมูลแหล่งทรัพยากรและโบราณคดีในท้องถิ่น
2. เพื่อให้ทราบศักยภาพของแหล่งทรัพยากรและโบราณคดีในท้องถิ่น
3. เพื่อให้ตระหนักและอนุรักษ์ แหล่งทรัพยากรและโบราณคดีในท้องถิ่น

วัสดุ/อุปกรณ์

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

วิธีการ

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการทำใบงาน

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

แบบบันทึกข้อมูลโบราณคดี

25. ชื่อโบราณสถาน / โบราณวัตถุ.....
 รหัสโบราณสถาน / โบราณวัตถุ.....
 อายุ.....ปี รูปร่าง.....สี.....ขนาด.....
 วัน เดือน ปี.....สถานที่บันทึก.....

พิกัดทางภูมิศาสตร์ (GIS) ค่า X : ค่า Y :
 ลักษณะเด่น

ผู้ให้ข้อมูล ชื่อ-สกุล อายุ ปี
 ที่อยู่

บันทึกเพิ่มเติม

บันทึกข้อมูลโดยหน่วยงาน/โรงเรียน.....
 วัน เดือน ปี

วาดภาพประกอบ

☐

โบราณสถาน

☐

โบราณวัตถุ

มาตราส่วน.....

ภาคผนวก

สื่อประกอบการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น
ในงาน อพ.สธ.-สถ.

10/27/2022

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

อพ.สธ.

เป้าหมายและวัตถุประสงค์

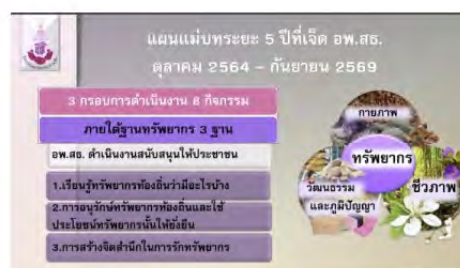

เป้าหมาย

เพื่อพัฒนาการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรพันธุกรรมพืชและทรัพยากรชีวภาพในชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

- ให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรพันธุกรรมพืชและทรัพยากรชีวภาพในชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน
- ใช้แนวคิดร่วมปฏิบัติจนเกิดเป็นชุมชนอย่างยั่งยืน
- ไม่มีการละเมิดสิทธิในการจัดการทรัพยากรพันธุกรรมพืชและทรัพยากรชีวภาพในชุมชนท้องถิ่น

ป้ายสนองพระราชดำรินางานฐานทรัพยากรท้องถิ่น

10/27/2022

ฐานทรัพยากรท้องถิ่น

ด้านที่ 1 การบริหารและการจัดการ

ด้านที่ 2 การดำเนินงาน

ด้านที่ 3 ผลการดำเนินงาน

ด้านที่ 1 การบริหารและการจัดการ

- การมีส่วนร่วม
- มีคณะกรรมการดำเนินงานการจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น
- มีการวางแผน งบประมาณ ปฏิทินทำงาน ดำเนินงานตามแผน

ด้านที่ 2 การดำเนินงาน

1. งานปกปักทรัพยากรท้องถิ่น
2. งานสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากรท้องถิ่น (9 ใบงาน)
3. งานปลูกรักษาทรัพยากรท้องถิ่น
4. งานอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรท้องถิ่น
5. งานศูนย์ข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น
6. งานสนับสนุนในการอนุรักษ์และจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น

ด้านที่ 3 ผลการดำเนินงาน

- ชุมชนนำอยู่
- ผู้นำ ประชาชน ในท้องถิ่นมีส่วนร่วม

- 1) ผลกระทบของศูนย์ข้อมูล
 - สนับสนุนนโยบาย ทางด้านงาน ด้านท้องถิ่น
 - สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท้องถิ่น
- 2) ผู้จัดทำ
 - ผู้จัดทำ ... "พหุภาคี" ... องค์กร
 - ผู้จัดทำ ... "สมัชชาผู้ก่อการ" ... องค์กร
- 3) ผู้ใช้
 - องค์กร ... องค์กร ... องค์กร ... องค์กร

กิจกรรมปกปักทรัพยากร

1

เป็นพื้นที่ป่าธรรมชาติเดิม
ไม้ไผ่พื้นที่ป่าที่มีการปลูกเพิ่มเติม ดำเนินการปลูกพืช
เพิ่มเติมให้จัดเป็น
กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร

10/27/2022

กิจกรรมปลูกพักรักษา

ถ้าไม่ใช้สารเคมีตั้งแต่เริ่ม เป็นพื้นที่ที่มีการใช้งาน
บริเวณอาคาร สถานที่ พื้นที่ที่ค่าสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลง ให้จัด
อยู่ในกิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมพักรักษา

กิจกรรมปลูกพักรักษา

หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีพื้นที่ปลูกพักรักษาอยู่ในความรับผิดชอบ จัดทำแผนปฏิบัติงานปลูก
พักรักษาพืชให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานของ อพ.สธ.

จับคู่พื้นที่รับผิดชอบเขตพื้นที่ปลูกพักรักษาและอาจขึ้นป้ายแสดง

สำรวจ ทำการตัดปะจำพักรักษาไม่ทำพักรักษา จับคู่พื้นที่
เพื่อรวบรวมเป็นฐานข้อมูล

กิจกรรมปลูกพักรักษา

หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีพื้นที่ปลูกพักรักษาอยู่ในความรับผิดชอบ จัดทำแผนปฏิบัติงานปลูก
พักรักษาพืชให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานของ อพ.สธ.

สำรวจ ทำการตัดปะ และทำพักรักษาของพักรักษาชีวภาพอื่น ๆ และ
พักรักษาการเกษตรเพื่อรวบรวมเป็นฐานข้อมูล

สำรวจเก็บข้อมูลปัญหาท้องถิ่น วัฒนธรรม
ที่เกี่ยวข้องกับการใช้พักรักษา

สนับสนุนให้มีอาสาสมัครปลูกพักรักษาพักรักษาใน
พื้นที่ สถานศึกษา และ อพ.

กิจกรรมปลูกพักรักษา

หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีพื้นที่ปลูกพักรักษาอยู่ในความรับผิดชอบ จัดทำแผนปฏิบัติงานปลูก
พักรักษาพืชให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานของ อพ.สธ.

เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ ได้แก่แบบฟอร์มใบงาน ๑ ใบงาน
พร้อมกรอกในตารางไฟล์ excel, F2-M ของ อพ.สธ. หรือ
application ต่าง ๆ ของหน่วยงาน, application ของ อพ.สธ.

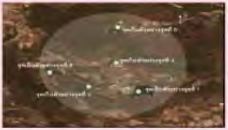
มีการถ่ายภาพพักรักษาต่าง ๆ โดยมีการจับคู่พื้นที่
ของพักรักษาในพื้นที่ และพักรักษาในพื้นที่

เตรียมข้อมูลต่าง ๆ ประกอบกับไฟล์ excel เพื่อส่งข้อมูลใน
กิจกรรมที่ ๑ กิจกรรมรวบรวมข้อมูลพักรักษาต่อไป

กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมพักรักษา

สำรวจเก็บรวบรวมพักรักษาทั้งสายพันธุ์พักรักษา ได้แก่ กายภาพ ชีวภาพ วัฒนธรรมและภูมิ
ปัญญาท้องถิ่น โดยดำเนินงานในพื้นที่ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง

สำรวจเก็บรวบรวมตัวอย่างพักรักษาทั้งสายพันธุ์พักรักษา
ในพื้นที่เป้าหมาย บริเวณที่มีอยู่อย่างน้อย ๕๐ กิโลเมตร

กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมพักรักษา

สำรวจเก็บรวบรวมพักรักษาทั้งสายพันธุ์พักรักษา ได้แก่ กายภาพ ชีวภาพ วัฒนธรรมและภูมิ
ปัญญาท้องถิ่น โดยดำเนินงานในพื้นที่ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง

เก็บรวบรวมตัวอย่างพักรักษาทั้งสายพันธุ์
เพื่อเป็นตัวอย่างในการศึกษา ไปใช้ประโยชน์ที่หรือศูนย์การเรียนรู้ ฯลฯ

10/27/2022

กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร

สำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากรพื้นฐานทรัพยากร ได้แก่ ภาพ ภาพ ชีวภาพ วิจัยธรรมชาติและภูมิปัญญา โดยดำเนินงานในพื้นที่ต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาเปลี่ยนแปลง

เก็บพันธุ์กรรมทรัพยากร

ตัวอย่างพืช เก็บเมล็ด ต้นตอไม้ซีก ชิ้นส่วนพืชที่มีชีวิต

ทรัพยากรอื่น ๆ ตัวอย่างสัตว์ จิ้งจอกป่า ผีเสื้อ ปู

กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร

สำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากรพื้นฐานทรัพยากร ได้แก่ ภาพ ภาพ ชีวภาพ วิจัยธรรมชาติและภูมิปัญญา โดยดำเนินงานในพื้นที่ต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาเปลี่ยนแปลง

เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ ได้แก่ แบบฟอร์มใบงาน 9 ใบงาน หรือกรอกในตารางไฟล์ excel, F2-M ของ อพ.สธ. หรือ application ต่าง ๆ ของหน่วยงาน

มีการถ่ายภาพทรัพยากรต่าง ๆ โดยมีการจัดพิมพ์ ขอบเขตของพื้นที่ และทรัพยากรในพื้นที่

เครื่องมือชุดต่าง ๆ ประกอบกับไฟล์ ดส เพื่อลงในฐานข้อมูล ในกิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากรต่อไป

กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร

นำพันธุ์กรรมไปเพาะปลูก เลี้ยงและขยายพันธุ์ในพื้นที่ปลอดภัย หรือมีการเก็บรักษาในรูปแบบเมล็ด และเนื้อเยื่อ เก็บในรูปแบบการเพาะพันธุ์เนื้อเยื่อ

ปลูกรักษาต้นพันธุ์กรรมพืชในแปลงปลูก

ตรวจสอบพืชปราศจากโรคก่อนการเก็บรักษา

เก็บรักษาในรูปแบบเมล็ด ในรูปของธนาคารพันธุกรรม

กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร

นำพันธุ์กรรมไปเพาะปลูก เลี้ยงและขยายพันธุ์ในพื้นที่ปลอดภัย หรือมีการเก็บรักษาในรูปแบบเมล็ด และเนื้อเยื่อ เก็บในรูปแบบการเพาะพันธุ์เนื้อเยื่อ

เก็บรักษาโดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ และไปโครเจนเหลว (cryopreservation)

เก็บรักษาในรูปแบบสารพันธุกรรม DNA ของพืช สัตว์ และจุลินทรีย์

สร้างสวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ สวนสาธารณะ ปลูกในสถานศึกษา และจัดทำฐานข้อมูล

กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร

นำพันธุ์กรรมไปเพาะปลูก เลี้ยงและขยายพันธุ์ในพื้นที่ปลอดภัย หรือมีการเก็บรักษาในรูปแบบเมล็ด และเนื้อเยื่อ เก็บในรูปแบบการเพาะพันธุ์เนื้อเยื่อ

ขยายพันธุ์พืช ปลูกพันธุ์กรรมพืชและบันทึกการเจริญเติบโต ทำแผนที่และพิกัดต้นพันธุ์กรรม

พันธุ์กรรมสัตว์หรือจุลินทรีย์ ให้มีสถานที่หรือห้องปฏิบัติการในการเก็บรักษา

กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร

นำพันธุ์กรรมไปเพาะปลูก เลี้ยงและขยายพันธุ์ในพื้นที่ปลอดภัย หรือมีการเก็บรักษาในรูปแบบเมล็ดและเนื้อเยื่อ เก็บในรูปแบบการเพาะพันธุ์เนื้อเยื่อ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบฟอร์มใบงาน 9 ใบงาน หรือกรอกในตารางไฟล์ excel, F2-M ของ อพ.สธ. หรือ application ต่าง ๆ ของหน่วยงาน

มีการถ่ายภาพทรัพยากรต่าง ๆ โดยมีการจัดพิมพ์ ขอบเขตของพื้นที่ และทรัพยากรในพื้นที่

เครื่องมือชุดต่าง ๆ ประกอบกับไฟล์ ดส เพื่อลงในฐานข้อมูล ในกิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากรต่อไป

10/27/2022

กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร

ศึกษาประเมินพันธุ์กรรมพืช และทรัพยากรอื่น ๆ ที่สำรวจ เก็บรวบรวม และปลูกรักษาไว้ ทั้งในสภาพธรรมชาติ แปลงทดลอง และในห้องปฏิบัติการ วางแผนและดำเนินการวิจัย นำไปสู่การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยเป็นประโยชน์ต่อทรัพยากรจากท้องถิ่น

- วิเคราะห์ทางกายภาพ ตัวอย่างดิน น้ำ จากแหล่งกำเนิด
- ศึกษาทางด้านชีววิทยา สัตว์ป่า วิถีชีวิต สรีรวิทยา ชีวเคมี
- ศึกษาด้านโภชนาการ สารสำคัญ เมลาโนอีเทน

กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร

ศึกษาประเมินพันธุ์กรรมพืช และทรัพยากรอื่น ๆ ที่สำรวจ เก็บรวบรวม และปลูกรักษาไว้ ทั้งในสภาพธรรมชาติ แปลงทดลอง และในห้องปฏิบัติการ วางแผนและดำเนินการวิจัย นำไปสู่การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยเป็นประโยชน์ต่อทรัพยากรจากท้องถิ่น

- ศึกษาวิถีการขยายพันธุ์พืช, สัตว์, จุลินทรีย์ ฯลฯ
- ศึกษาการปลูก การเลี้ยง การจัดการกรม
- ศึกษาการจำแนกสายพันธุ์โดยวิธีทางชีวโมเลกุล

กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร

ศึกษาประเมินพันธุ์กรรมพืช และทรัพยากรอื่น ๆ ที่สำรวจ เก็บรวบรวม และปลูกรักษาไว้ ทั้งในสภาพธรรมชาติ แปลงทดลอง และในห้องปฏิบัติการ วางแผนและดำเนินการวิจัย นำไปสู่การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยเป็นประโยชน์ต่อทรัพยากรจากท้องถิ่น

- ศึกษาการสร้างผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่เป็นผลผลิตจากทรัพยากรต่าง ๆ เช่น อาหาร เครื่องสำอาง ฯลฯ
- ศึกษาการสร้างผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้
- ศึกษาการจำแนกสายพันธุ์โดยวิธีทางชีวโมเลกุล

กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร

นำข้อมูลจากการทำงานในภาคที่ 1-4 ของโครงการมาจัดทำเป็นศูนย์ข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น และทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อให้มีข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับภาค 1-4 ของโครงการมาจัดทำเป็นศูนย์ข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น และทรัพยากรอื่น ๆ

- ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำฐานข้อมูลและเชื่อมโยงกับระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เข้ามาเป็นคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.-หน่วยงานเพื่อดำเนินการพัฒนาการจัดการฐานข้อมูลสารสนเทศและเป็นปัจจุบัน และเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลทรัพยากร อพ.สธ.

กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร

นำข้อมูลจากการทำงานในภาคที่ 1-4 ของโครงการมาจัดทำเป็นศูนย์ข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น และทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อให้มีข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับภาค 1-4 ของโครงการมาจัดทำเป็นศูนย์ข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น และทรัพยากรอื่น ๆ

- อพ.สธ. และหน่วยงาน จัดทำฐานข้อมูลระบบดิจิทัล และพัฒนาไปบนแพลตฟอร์ม
- นำข้อมูลตัวอย่างพืชที่รวบรวมไว้โดยหน่วยงานเป็นระบบฐานข้อมูลของศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช
- นำข้อมูลจากการสำรวจรวบรวมพันธุ์กรรมพืชและทรัพยากรต่าง ๆ เก็บในศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช

กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร

นำข้อมูลจากการทำงานในภาคที่ 1-4 ของโครงการมาจัดทำเป็นศูนย์ข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น และทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อให้มีข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับภาค 1-4 ของโครงการมาจัดทำเป็นศูนย์ข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น และทรัพยากรอื่น ๆ

- พัฒนาการจัดการฐานข้อมูลให้สมบูรณ์และเป็นปัจจุบันหน่วยงานต่าง ๆ สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้
- หน่วยงานที่จะเป็นเจ้าภาพหรือเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องในฐาน อพ.สธ. ต้องขออนุญาตผ่านทาง อพ.สธ. ก่อน

10/27/2022

